

UCHWAŁA NR XXVI.175.2020
RADY POWIATU ZIELONOGÓRSKIEGO

z dnia 29 grudnia 2020 r.

w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w rodzinie na lata 2021–2025

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (Dz.U.2020 poz.920) w związku z art. 112 ust. 13 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U.2020.poz.1876) oraz art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U.2020.poz.218) **uchwała się, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar w Rodzinie na lata 2021 – 2025, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Zielonogórskiego

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Powiatu Zielonogórskiego

Edwin Łazicki

**Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie
oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie
na lata 2021-2025**

Zielona Góra 2020

Spis treści

1. Wstęp.....	3
2. Podstawa prawna.....	9
3. Charakterystyka zjawiska przemocy	11
3.1 Definicja przemocy w rodzinie	11
3.2. Cechy charakterystyczne przemocy	11
3.3. Rodzaje przemocy w rodzinie	12
3.4. Cykl przemocy	15
3.5. Stereotypy dotyczące przemocy w rodzinie	17
3.6. Przyczyny przemocy w rodzinie	17
4. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – zakres działań administracji samorządowej.....	21
5. Zasoby instytucjonalne powiatu	22
6. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu zielonogórskiego – dane za lata 2016 – 2020.....	31
7. Analiza SWOT zjawiska przemocy w rodzinie.....	39
8. Cele programu	41
8.1. Cel główny	41
8.2. Cele szczegółowe	41
8.3. Wskaźniki realizacji celów programu	41
8.4. Sposoby realizacji celów	42
8.5. Realizatorzy programu	42
8.6. Adresaci programu	43
9. Obszary i kierunki działań, sposoby i wskaźniki realizacji, podmioty odpowiedzialne i harmonogram Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021 – 2025.	44
10. Źródła finansowania	52
11. Monitorowanie i ewaluacja	52
Załącznik	53
OFERTA Na prowadzenie grupy korekcyjno – edukacyjnej dla osób stosujących przemoc w rodzinie.....	53

1. Wstęp

Przemoc domowa (przemoc w rodzinie), nie jest zjawiskiem unikatowym czy rzadkim – występuje często i może przybierać różne formy. Przemocą w rodzinie nazwiemy każdą sytuację, w której jeden z członków rodziny intencjonalnie nadużywa swojej siły i władzy, krzywdząc pozostałych członków rodziny/gospodarstwa domowego. W literaturze stawiana jest teza, że przemoc nie jest związana z płcią, jednak należy pamiętać, że według statystyk, najczęściej to kobiety padają ofiarami przemocy domowej. Jest to zjawisko, mimo że powszechne, to nadal objęte społecznym tabu, a towarzyszą mu liczne mity. Jednym z nich jest to, że przemoc domowa to zjawisko marginalne. Niestety, jest to zjawisko powszechne i najczęściej przyjmuje postać przemocy intencjonalnej. Ofiarami przemocy domowej, bez względu na położenie geograficzne, są przede wszystkim kobiety i dzieci.

Kolejny mit, bardzo szeroko komentowany w przestrzeni publicznej, mający swoich zwolenników, jak i przeciwników, to mit mówiący o tym, że przemoc w związkach to „sprawa prywatna.” Przemoc nie jest prywatną sprawą, jest przestępstwem z art. 207 kk., które w przypadku nie podjęcia interwencji prowadzi do eskalacji, realnie zagrażając zdrowiu i życiu. Mitem jest również uznanie, że przemoc zdarza się jedynie w określonych środowiskach – rodzinach „patologicznych,” innych kulturach. W każdej grupie społecznej, bez względu na rasę, wyznanie, przekonania i położenie geograficzne istnieje przemoc domowa. Sprawca został sprowokowany – akceptując takie ujęcie tego zjawiska, zezwała się na dokonywanie czynów zabronionych – przemocy, w określonych sytuacjach i zdejmowania odpowiedzialności ze sprawcy.

Wśród niektórych środowisk istnieje przekonanie, że są kobiety, które lubią być bite. Powstawało wiele teorii próbujących wyjaśnić to stwierdzenie, zaczynając od Sigmunda Freuda, który masochizm przypisywał kobiecej naturze. Inni uważali, że kobiety są biologicznie przystosowane do znoszenia cierpienia i trudów związanych ze swoją rolą płciową i cechuje je przekonanie, że bierność i podporządkowanie mężczyźnie są nierozdzielnie związane z ich rolą, tak jak dominacja (a także przemoc i agresja) są przejawem roli męskiej.

Mitem jest, że alkoholizm jest przyczyną przemocy domowej. O ile jest czynnikiem, który wzmacnia w sprawcach zachowania agresywne, to badania pokazują, że po zaprzestaniu picia, zachowania przemocowe nie znikają.

Jednym z bardziej krzywdzących mitów, jest przekonanie, że ofiara/ kobieta, powinna zostać w przemocowym związku dla dobra dzieci. Dzieci będące świadkami przemocy w domu, cierpią zarówno psychicznie, jak i fizycznie. Sytuacje stresowe oraz brak stabilnego, bezpiecznego środowiska rodzinnego, zaburza ich prawidłowy rozwój i istotnie wpływa na ich dalsze funkcjonowanie w dorosłości. Szacuje się, że 90% dzieci, których matki były bite, były bezpośrednimi świadkami przemocy.

Innym z mitów, który jest bardzo powszechny w społeczeństwie, jest przeświadczenie, że kobiety fałszywie oskarżają o przemoc dla swoich prywatnych korzyści, dla zemsty bądź otrzymania rozwodu. Tak naprawdę, kobiety bardzo rzadko zgłaszają przemoc w związku na jej początkowym etapie, ponieważ zachowania przemocowe pojawiają się raczej już po tym, jak związek się utrwalił, wpływ mężczyzny na kobietę zwiększył się i zaistniały pewne powiązania, np. dzieci, mieszkanie. Fałszywe oskarżenia pojawiają się rzadko (0,2), rzadziej niż przy innych przestępstwach.

Przekonanie, że mężczyzna jest z natury swojej biologii agresywny i nie potrafi agresji kontrolować, jest kolejnym mitem. Często mężczyzna, który jest agresorem w domu, nie przejawia tych zachowań poza nim. Poza tym, że przemoc w swej definicji jest czynnością intencjonalną, to jest również zaplanowana. Sprawcy często wybierają czas i miejsce, a gdy dochodzi do aktów przemocy, celują w te części ciała, na których stłuczenia nie będą widoczne.

Dwa ostatnie z najpopularniejszych mitów to opinie, że mężczyźni i kobiety tak samo często są sprawcami przemocy oraz sytuacja, w której kobieta maltretowana przez mężczyznę od niego nie odchodzi, więc świadczy to o tym, że jej to pasuje. Zarówno analizy policyjne, sądowe i te z ośrodków pomocy społecznej pokazują wyraźnie, iż w 90 – 95% aktów przemocy między małżonkami/partnerami, to mężczyźni są stroną atakującą. Wśród przyczyn pozostawiania kobiet w związkach przemocowych można wymienić m.in.: lęk, zależność ekonomiczną i emocjonalną, niemożność utrzymania siebie i dzieci, presję ze strony otoczenia. Z psychologicznego punktu widzenia, psychiczne skutki przemocy, takie jak zaniżone poczucie własnej wartości i sprawczości, brak zaufania do swoich osądów, zmiana obrazu siebie, utrudniają wychodzenie z przemocowego związku.

Do czynników i źródeł zjawiska, które mają wpływ na niską skuteczność podejmowania działań prewencyjnych i interwencyjnych wobec poszkodowanych ale i sprawców przemocy, zaliczyć można przede wszystkim: panujące stereotypy, niedostateczną wiedzę o zjawisku przemocy i prawidłowościach zachowań sprawców i ofiar – brak edukacji, czy w końcu

uwikłanie w cykl przemocy. Przysłowiowym lekarstwem na wymienione bolączki wydają się być starania o podniesienie świadomości społecznej i wśród urzędników państwowych (policja, prokuratura, sądy), dotyczącej omawianego zjawiska oraz stałe, wszechstronne wsparcie dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Zjawisko przemocy można rozpatrywać z perspektywy prawnej, psychologicznej, społecznej i moralnej. Ta złożoność zjawiska, jak również skutki i zagrożenia, jakie ze sobą niesie, spowodowała konieczność nowelizacji przepisów prawa dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Tym samym nałożono na organizacje pozarządowe i instytucje publiczne obowiązek opracowania i realizacji programów z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Obowiązek opracowania Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie wynika z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005r. (tj. Dz.U. 2020 poz. 218).

Głównym założeniem Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021 - 2025 jest **podejmowanie działań mających na celu ograniczenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu zielonogórskiego**. Aby osiągnąć założony cel priorytetowy, zostały opracowane również cele szczegółowe takie jak: podniesienie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców powiatu zielonogórskiego na temat przemocy w rodzinie i możliwości uzyskania pomocy; zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie; zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie; zapewnienie wieloaspektowej i interdyscyplinarnej pomocy dla osób pokrzywdzonych przemocą domową.

Opracowanie powyższych celów i założeń Programu zostało poprzedzone dokonaniem rzetelnej diagnozy zjawiska przemocy na terenie powiatu Zielonogórskiego na podstawie danych zebranych od Komendy Miejskiej Policji w Zielonej Górze, ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu oraz działających przy nich gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

Program określa adresatów działań, przewidywane efekty i źródła finansowania. Wskazane zostały także podmioty odpowiedzialne za realizację celów.

Niniejszy program stanowi podstawę do kontynuowania działań podejmowanych w ramach Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016 – 2020. W programie tym wyznaczono następujące cele, gdzie celem głównym było:

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zwiększenie skuteczności pomocy dla rodzin, w których ten problem występuje.

Wyszczególniono cele szczegółowe:

1. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców powiatu na temat zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości uzyskania pomocy.
2. Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.
3. Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób pokrzywdzonych i stosujących przemoc w rodzinie

Program ten był realizowany w następującym zakresie:

1. W odniesieniu do **celu pierwszego**:

- Realizacja szkolenia dotyczącego zjawiska cyberprzemocy, w ramach sieci wsparcia rodzin zastępczych, przy współpracy z policjantami z Zespołu ds. Profilaktyki Społecznej i Nietletnich Komendy Miejskiej Policji w Zielonej Górze. (19.11.2019).
- Udział w Powiatowym Forum na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy „Po pierwsze: DZIAŁANIE.” Spotkanie odbyło się na Sali Kolumnowej Urzędu Marszałkowskiego w Zielonej Górze. Formuła czterogodzinnego spotkania zakładała, kierowaną przez moderatora, dyskusję specjalistów – praktyków w czterech blokach tematycznych. W Forum wzięło udział 60 specjalistów. Krótkie prezentacje przedstawione przez prelegentów pozwoliły uczestnikom poznać, odświeżyć i uporządkować wiedzę na temat działania służb i instytucji w obszarze przemocy, a żywa dyskusja specjalistów z różnych dziedzin pozwoliła na podzielenie się własnymi spostrzeżeniami i pomysłami.
- Program „Świadomi w działaniu – zatrzymać przemoc” od września do grudnia specjaliści, na co dzień związani z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Sulechowie, poprowadzili. program opracowany z myślą o młodzieży.

Psycholodzy i pedagodzy przeprowadzili łącznie 72 godziny zajęć warsztatowych, skierowanych do uczniów szkół gimnazjalnych terenu powiatu zielonogórskiego oraz wychowanków Domu Dziecka w Klenicy. Działaniami programu zostało objętych łącznie ponad 170 adolescentów. Program miał na celu szeroko pojętą profilaktykę zjawiska.

- Udział w kampanii „19 dni przeciwko przemocy i krzywdzeniu dzieci i młodzieży” – 15 listopada sala konferencyjna Starostwa Powiatowego w Zielonej Górze: spotkanie z Panią Magdaleną Golińczak, dietetykiem. Warsztat skierowany był do rodzin zastępczych pozostających pod opieką tut. Centrum. Podczas spotkania rodziny zastępcze zostały zaproszone do rozprawienia się z mitami na temat zdrowego stylu życia, omówienia najczęściej popełnianych błędów przy komponowaniu diety i sposobie odżywiania się oraz przeanalizowana nowa piramida zdrowego żywienia i aktywności fizycznej. Przy omawianiu poszczególnych aspektów zdrowego stylu życia, uczestnicy spotkania zwrócili szczególną uwagę na potrzeby dzieci i młodzieży, co wpisywało się przewodni temat w kampanii, jakim była walka z głodem i niedożywieniem.
- Organizacja Dnia Rodzicielstwa Zastępczego 27 maja w Wojewódzki Ośrodek Sportu i Rekreacji im. Zbigniewa Majewskiego w Drzonkowie. Impreza odbyła się pod hasłem „Bliżej rodziny. Rodzina Zastępcza – przystanek na drodze do rodziny biologicznej.” W imprezie wzięli udział przedstawiciele instytucji, które na co dzień współpracują z tut. Centrum. Pracownicy Sądu Rejonowego w Zielonej Górze, Ośrodka Adopcyjnego w Zielonej Górze oraz Ośrodków Pomocy Społecznej w Sulechowie, Świdnicy i Zaborze, którzy zaprezentowali swoją działalność, zwracając szczególną uwagę na specyfikę pracy z rodzinami pozostającymi w kryzysie oraz na zmiany w procedurach, które zostały wprowadzone ostatnimi zmianami w przepisach (27 maja 2017).

2. W odniesieniu do **celu drugiego**: uczestnictwo pracowników merytorycznych PCPR w szkoleniach:

- Powiatowe Forum na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie „Po pierwsze Działanie” (2016r.).
- Konferencja służb „Alians” w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w powiecie zielonogórskim (2016r.).
- Warsztaty „IX Festiwal Pomocna Dłoń – Razem Przeciw Przemocy” (2017r.).
- Szkolenie „Przemoc wobec dziecka” (2018r.).
- Konferencja „Alkohol a przemoc w rodzinie” (2019r.).
- Szkolenie „Praca z dzieckiem z zaburzeniami osobowości, zachowań i rozwoju oraz praca z dzieckiem w depresji.” (7-9.09.2020)
- Szkolenie „Usprawnienie współpracy instytucji pracujących na rzecz dziecka i rodziny (m.in. policja, oświata, zdrowie), celem wypracowania jednolitych schematów postępowania w danych sytuacjach.” (10-11.09.2020)
- Szkolenie „Zadania sądów, kuratorów, organów państwowych i jednostek organizacyjnych wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej wynikające z treści kodeksu rodzinnego, opiekuńczego i kodeksu postępowania cywilnego w odniesieniu do problematyki pieczy zastępczej, adopcji i wspierania rodziny.” (10-11.09.2020)

3. W odniesieniu **do celu trzeciego**, w tut. Centrum, każdego roku prowadzony jest program dla sprawców i ofiar przemocy. W latach 2016 – 2020 Centrum realizowało program korekcyjno – edukacyjny, a od 2018 roku także program psychologiczno – terapeutyczny.

Program prowadzony przez trenerów obejmuje 60 godzin spotkań grupowych (dla grupy liczącej od 5 do 12 osób) oraz spotkań indywidualnych, według potrzeb. Z uwagi na warunki epidemiologiczne, zgodnie z umowami z wykonawcami, część zajęć obu programów w roku 2020 realizowana była w formie zdalnej.

Rok	Kategoria	Liczba uczestników	Liczba uczestników, którzy ukończyli program
PROGRAM KOREKCYJNO – EDUKACYJNY			
2016 (dwa cykle)		23	10
2017 (dwa cykle)		10	6
2018 (jeden cykl)		10	7
2019 (dwa cykle)		22	10
2020 (dwa cykle)			
PROGRAM PSYCHOLOGICZNO – TERAPEUTYCZNY			
2018 (jeden cykl)		4	3
2019 (jeden cykl)		14	9
2020 (dwie grupy, prowadzone równolegle)			

Tab. 1.1. Podsumowanie programów korekcyjno – edukacyjnych oraz psychologiczno – terapeutycznych prowadzonych przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie im. Jana Pawła II w Zielonej Górze w latach 2016 – 2020.

2. Podstawa prawna

1. Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997r., Dz. U. z 1997r. Nr 78 poz. 483 z późn.zm. (art. 18, art. 30, art. 38, art. 41, art. 48, art. 72)
2. Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej sporządzona w Stambule dnia 11 maja 2011 r. (Dz.U. z 2015 r. Nr 961 z dnia 8 lipca 2015 r.)
3. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz.U.2020 poz. 218)
4. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 821)
5. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Dz.U. 1964 r. Nr 9 poz. 59. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r., poz. 1359)
6. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r., Kodeks Postępowania Karnego (Dz. U. z 2020 r., poz. 30)

7. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 2277)
8. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1507)
9. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. 2011 Nr 50 poz. 259)
10. Uchwała Nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020, M.P. z 2014r. poz. 445
11. Uchwała nr XVIII.113.2016 Rady Powiatu Zielonogórskiego z dnia 31 marca 2016 roku w sprawie Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2022

3. Charakterystyka zjawiska przemocy

3.1 Definicja przemocy w rodzinie

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku (Dz. U. 2020 r. poz. 218), o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa definicję tego zjawiska:

„Jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny (...) w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Z tej definicji wynika, że przemoc w rodzinie to ogólne określenie zachowań osób chcących uzyskać przewagę nad inną osobą, z którą mają albo miały bliskie stosunki i chcący tę osobę kontrolować. Jest to więc seria zdarzeń, w których dochodzi do złego traktowania fizycznego i psychicznego ofiary. Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), o uznaniu danego przypadku użycia siły lub władzy, lub groźby takiego użycia, za przemoc, decyduje negatywny cel i wysokie prawdopodobieństwo negatywnych skutków takiego działania.

Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, inaczej zwana Konwencją Stambulską definiuje zjawisko przemocy w rodzinie jako:

„Przemoc domowa oznacza wszelkie akty fizycznej, seksualnej, psychologicznej lub ekonomicznej przemocy występujące w rodzinie lub gospodarstwie domowym lub pomiędzy byłymi lub obecnymi małżonkami lub partnerami, niezależnie od tego, czy sprawca i ofiara dzielą miejsce zamieszkania, czy też nie.”

3.2. Cechy charakterystyczne przemocy

Przemoc w rodzinie nie zawsze jest łatwa do rozpoznania, jednak ustawodawca określa, jakie elementy muszą się pojawić, by móc stwierdzić, że zachodzi prawdopodobieństwo zajścia omawianej sytuacji. Powszechnie przyjmuje się, że przemoc, charakteryzuje się tym że:

1. **Jest intencjonalna.**

Przemoc jest zamierzonym i celowym działaniem.

2. **Jest nakierowana na kontrolowanie i podporządkowanie.**

3. **Siły są nierówne.**

Zachodzi w warunkach wyraźnej asymetrii sił – ofiara jest słabsza, a sprawca ma i wykorzystuje przewagę fizyczną, psychiczną, społeczną i ekonomiczną.

4. **Narusza prawa i dobra osobiste.**

Osoba stosująca przemoc, narusza podstawowe prawa drugiej osoby, prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku.

5. **Powoduje szkody psychiczne i fizyczne.**

Osoba stosująca przemoc naraża zdrowie i życie drugiej osoby na poważne szkody. Doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że osoba doznająca przemocy ma mniejszą zdolność do samoobrony.

3.3. Rodzaje przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie przybiera różne formy, od przemocy fizycznej przez psychiczną i seksualną po przemoc ekonomiczną. Może się pojawić na każdym etapie małżeństwa czy związku. Rzadko kiedy jest incydem, przeważnie przyjmuje charakter czynu długotrwałego i cyklicznego. Od niedawna „nową” formą przemocy jest cyberprzemoc.

Przemoc fizyczna – naruszenie nietykalności fizycznej

Przemoc fizyczna jest każdym, intencjonalnym zachowaniem, którego celem jest zadanie ofierze cierpienia, bólu fizycznego wbrew jej woli, uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie życia, np.: bicie ręką czy pięścią, bicie innymi przedmiotami, policzkowanie, ciągnięcie za włosy, wykręcanie rąk, kopanie, duszenie, zadawanie ran kłutych i szarpanych, popychanie, szturchanie, klepanie, klapsy, szczypanie, przypalanie papierosem, odmawianie koniecznej pomocy medycznej, pozbawienie jedzenia, picia, snu, zmuszanie do zażywania narkotyków, alkoholu itp.

Przemoc psychiczna - naruszenie godności osobistej

Przemoc psychiczna to każde zachowanie, którego celem jest umniejszenie poczucia własnej wartości ofiary, wzbudzanie w niej strachu oraz pozbawienie jej poczucia bezpieczeństwa i kontroli nad własnym życiem; przemoc psychiczna zawiera przymus i groźby np.: poniżanie, zastraszanie, upokarzanie, ciągłe bezpodstawne krytykowanie, wmawianie choroby psychicznej, groźenie, groźenie pozbawieniem władzy rodzicielskiej, izolowanie od rodziny, przyjaciół, wrogie nastawianie dzieci, zakazywanie opuszczania domu, zabranianie dostępu do telefonu, samochodu, pozbawianie intymności i prywatności, uniemożliwianie podejmowania decyzji, obrażanie, wyzywanie, osądzanie, ocenianie, straszenie, szantażowanie, nieliczenie się z uczuciami, krzyczenie, oskarżanie, obwinianie, oczernianie, czytanie osobistej korespondencji, ujawnianie tajemnic, sekretów, wyśmiewanie, lekceważenie, itp. Jest to najczęstsza forma przemocy, która jest także trudna do udowodnienia, gdyż nie zostawia widocznych oznak na ciele.

Przemoc seksualna - naruszenie intymności

Przemoc seksualna, jest to każde zachowanie mające na celu zmuszanie ofiary do podjęcia niechcianych zachowań o charakterze seksualnym lub zdeprecjonowanie jej seksualności. Zmuszanie do aktywności seksualnej wbrew woli, kontynuowanie aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić. Przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły lub emocjonalnym szantażu, np.: wymuszanie pożycia, obmacywanie, gwałt, zmuszanie do nieakceptowalnych form seksu (seks oralny, analny, homoseksualny, heteroseksualny, sodomia, sadomasochizm), zmuszanie do współżycia z innymi osobami, nieliczenie się z życzeniami partnerki/partnera, komentowanie szczegółów anatomicznych, ocenianie sprawności seksualnej, wyglądu, wyśmiewanie preferencji seksualnych itp.

Przemoc ekonomiczna - naruszenie własności

Przemoc ekonomiczna wiąże się celowym niszczeniem czyjejs własności, pozbawianiem środków lub stwarzaniem warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby. O przemocy ekonomicznej mówimy, gdy sprawca używa pieniędzy albo innych wartości materialnych do zaspokojenia potrzeby władzy i kontroli nad partnerką, podporządkowania jej lub przerzucenia na nią odpowiedzialności za utrzymanie domu. Przykładami przemocy ekonomicznej jest np.: niszczenie rzeczy osobistych, włamanie do zamkniętego osobistego pomieszczenia, kradzież, używanie rzeczy bez pozwolenia,

zabieranie pieniędzy, przeglądanie dokumentów, korespondencji, dysponowanie czyjąś własnością, zaciąganie pożyczek "na wspólne konto", sprzedawanie osobistych lub wspólnych rzeczy bez uzgodnienia, zmuszanie do spłacania długów, zabieranie zarobków, zabieranie kart kredytowych, zakazywanie podjęcia lub chodzenia do pracy, uniemożliwianie uzyskania informacji o stanie finansów rodzinnych, itp. Do formy przemocy ekonomicznej można zaliczyć **Zaniedbanie – czyli naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich.**

Jest to każde działanie, polegające na pozbawianiu pożywienia i picia, ubrań, schronienia, uniemożliwianie dostępu do miejsc zaspokajania podstawowych potrzeb tj.: mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka, a także ograniczenie lub pozbawienie dostępu do pomocy lekarskiej itp. Odnosi się w szczególności do dzieci.

Cyberprzemoc (cyberbullying)

W definicji cyberprzemoc, to seria agresywnych zachowań, celowo i regularnie skierowanych przeciwko drugiej osobie. To zjawisko nękania, zastraszania, poniżania, grożenia czy wyśmiewania innych osób za pośrednictwem Internetu i telefonów komórkowych.

Cyberprzemoc charakteryzują zachowania takie jak:

- **ośmieszanie, obrażanie, straszenie, nękanie czy też poniżanie** kogoś za pomocą Internetu, albo telefonu komórkowego
- **podsywanie się pod kogoś** w portalach społecznościowych, na blogach, wiadomościach e-mail lub komunikatorach
- **włamanie się** na czyjeś konto (np. pocztowe, w portalu społecznościowym, konto komunikatora)
- **publikowanie oraz rozsyłanie** filmów, zdjęć, albo informacji, które kogoś ośmieszają
- **tworzenie obrażających kogoś** stron internetowych lub blogów
- **pisanie obraźliwych komentarzy** na forach, blogach, portalach społecznościowych.

Formą cyberprzemocy jest **sexting**, czyli zachowania odnoszące się do sfery seksualności. Sprawcy manipulują zdjęciami tak, by wyglądały na pornograficzne, a następnie publikują je w sieci (także na portalach erotycznych). Cyberprzemoc to także **grooming**, czyli próby uwodzenia drugiej osoby, w tym często dziecka przez osobę dorosłą za pomocą Internetu lub telefonii komórkowej, w celu późniejszego wykorzystania seksualnego.

Literatura,¹ opisuje także rodzaje przemocy charakterystyczne w szczególności dla środowiska rodzinnego.

- **przemoc wzajemna w związku** – rodzice są agresywni wobec siebie, dziecko jest świadkiem, sporadycznie ofiarą,
- **przemoc hierarchiczna** – ojciec krzywdzi matkę, która stosuje z kolei przemoc wobec dzieci,
- **przemoc ojcowska** – mężczyzna krzywdzi zarówno partnerkę i dzieci.

3.4. Cykl przemocy

Przemoc w rodzinie choć jest również aktem jednorazowym, zwykle powtarza się według określonych prawidłowości. Związki oparte na przemocy cechuje szczególna dynamika, a przemoc powtarza się w cyklach, składających się z trzech, następujących po sobie faz: **fazy budowania napięcia, epizodu przemocy fizycznej, fazy skruchy (fazy miesiąca miodowego)**.

- 1) **Faza narastania napięcia** – istotą tej fazy jest stopniowy wzrost napięcia z nasilającymi się sytuacjami konfliktowymi między sprawcą a ofiarą. Sprawca staje się rozdrażniony, poirytowany, zaczyna obrażać, krytykować, zastrasza, czyli jego zachowanie zaczyna zagrażać bezpieczeństwu emocjonalnemu ofiary. Osoby uzależnione zaczynają więcej pić i zażywać substancje psychoaktywne. Na tym etapie może, ale nie musi dochodzić do pomniejszych aktów przemocy fizycznej. Ofiara, przeczuwając zbliżający się atak, stara się nie denerwować partnera – nie „wchodzi mu w drogę,” jest czujna, napięta i uważna na swoje zachowanie, uspokaja go, spełnia wszystkie zachcianki, często przeprasza. Niektóre ofiary mają w tym okresie różne dolegliwości fizyczne takie jak bóle żołądka, głowy, bezsenność, utratę apetytu. Jest to wynik narastania napięcia, które po pewnym czasie staje się nie do zniesienia.
- 2) **Faza gwałtownej przemocy** - występuje wybuch agresji sprawcy. Sprawca zamienia się w kata dokonującego często drastycznych czynów nie zważając na krzywdę innych. Staje się bardzo gwałtowny, wpada w szał i wyładowuje swoją wściekłość

¹ Wójcik, Sz. Przemoc w rodzinie, zaniedbanie, wiktyimizacja pośrednia. Fundacja Dzieci Niczyje. Wyniki Ogólnopolskiej Diagnozy problemu przemocy wobec dzieci

na ofiarach. Czasami dochodzi do zagrażających życiu i zdrowiu aktów przemocy fizycznej, której może towarzyszyć skrajna agresja werbalna. Moment wybuchu agresji, wywołany jest najczęściej przez drobny np.: opóźniony posiłek, brak kontaktu wzrokowego. Zdarza się, że ofiara, świadomie bądź nieświadomie, prowokuje swoim zachowaniem sprawcę, aby nie musieć dłużej zmagać się z napięciem i poczuciem zagrożenia. Skutki użytej przemocy mogą być różne – podbite oko, połamane kości, obrażenia wewnętrzne, śmierć. W tej fazie ofiara także stara się robić wszystko, żeby uspokoić oprawcę – niezależnie jednak od jej starań, wściekłość partnera narasta i jest nieproporcjonalna do tego, co pobudziło jego zachowanie. Ta faza cyklu jest krótka, trwa do około 48 godzin, cechując się niezwykle ogromną brutalnością. Po ataku, ofiara doznaje szoku, odczuwa bezradność, przerażenie, wstyd. Najczęściej dlatego, w tej fazie ofiary zgłaszają się po pomoc.

- 3) **Faza spadku napięcia – „miesiąc miodowy”** – w tym etapie, następują różnego rodzaju zachowania agresora, od zaprzeczania temu czego się dopuścił, do prób odpokutowania czy obietnic poprawy. To czas skruchy, przeprosin, okazywania miłości. Sprawca zaczyna dostrzegać to co się wydarzyło i próbuje załagodzić sytuację obiecując poprawę, żałuje tego, co zrobił – staje się inną osobą. Stara się znaleźć wytłumaczenie tego, czego się dopuścił i przekonuje ofiarę, że był to jednorazowy, wyjątkowy incydent. Rozmawia z ofiarą, dzieląc się swoimi przeżyciami; dba o nią, spędza z nią czas – sprawca i ofiara zachowują się jak zakochani. Ofiara zaczyna wierzyć w to, że przemoc była jedynie jednorazowym incydentem. Faza ta zatrzymuje ją w cyklu przemocy – pod wpływem „miesiąca miodowego” łatwo zapomina o koszmarze poprzednich faz, ma poczucie bycia kochaną, docenianą, jest pełna nadziei, a jednocześnie zostaje bardziej przywiązana do partnera. Im ofiara bardziej zależna od sprawcy, faza skruchy ma krótszy czas. Ponad to, w długotrwałych relacjach, może przybierać postać okresów ciszy i względnego spokoju, bez zapewnień o zmianie. Prawdziwe zagrożenie związane jest z tym, że przemoc w kolejnym cyklu jest zwykle gwałtowniejsza.

Rys.3.1. Cykl przemocy w rodzinie

3.5. Stereotypy dotyczące przemocy w rodzinie

Mity i stereotypy usprawiedliwiają stosowanie przemocy, służą do ukrycia czy zbagatelizowania problemu, przez co utrudniają prawidłowe reagowanie na akty brutalności czy okrucieństwa wobec bliskich. Dają sprawcy sygnał o społecznym przyzwoleniu na przemoc, umacniają w nim pewność siebie i poczucie bezkarności, zniewalając ofiarę przemocy i zmuszając ją do milczenia².

Z punktu widzenia problemu przemocy za najgroźniejsze uważa się stereotypy:

- **usprawiedliwiające przemoc** np. „ jak chłop baby nie bije to jej wątroba gnije”, „jak się ciebie nie będą bać, to się z ciebie będą śmiać”, „ tyłek nie szklanka.....”, „mnie też bili i wyrosłem na porządnego człowieka”, „mężczyzna jest z natury agresywny”;
- **przenoszące odpowiedzialność za przemoc na ofiary** np. „widziały gały co brały”, „sama sobie winna ”, „ kobieta odpowiada za ognisko domowe ”;
- **przekonania izolujące ofiary** np. „nie mów nikomu co się dzieje w domu”, „dla dobra dzieci, powinnaś zostać w domu”.

3.6. Przyczyny przemocy w rodzinie³

Wystąpienie zjawiska przemocy uwarunkowane jest wieloma czynnikami. Nie ma jednej przyczyny przemocy w rodzinie. Dochodzi do niej w wyniku złożonych

² Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie, źródło: www.parpa.pl

³ Michalska, K., Jaszczak – Kuźmińska, D. „Przemoc w rodzinie”. 2007. Warszawa.

interakcji pomiędzy czynnikami społecznymi, kulturowymi i psychologicznymi. Są to m.in.:

- **normy społeczne i kulturowe** – w wielu środowiskach bicie, stosowanie kar cielesnych znajduje akceptację. W polskiej kulturze od wieków istniało społeczne przyzwolenie na stosowanie przemocy wobec najbliższych. Sprawcy przemocy często wyjaśniają swoje zachowanie chęcią naprawy lub poprawy sytuacji, bądź potrzebą ukarania partnera. Przekonanie, że znęcanie się nad partnerem, jest nieodłącznie związane z kulturowym przekonaniem dotyczącym prawa do kontrolowania zachowań partnera, może być częściowym wyjaśnieniem przemocy domowej. Kulturowo akceptuje się również bicie dzieci. Według danych z raportu Rzecznika Praw Dziecka w roku 2016, klapsy stosowane jako metoda wychowawcza, akceptuje 58 proc. Polaków, gdzie Kodeks rodzinny i wychowawczy, wyraźnie wskazuje, że w prawie polskim wszelkie formy kar cielesnych są zabronione⁴. Szacuje się, że aż 32 proc. Polaków akceptuje tzw. lanie, czyli zwykłą przemoc. Osoby publiczne, w tym politycy ale i również osoby zajmujące się bezpośrednio prawami dzieci w Polsce, albo otwarcie przyznają się do stosowania klapsów jako formy wychowawczej albo uważają, że *„klaps nie zostawia wielkiego śladu. Trzeba rozróżnić, czym jest klaps, a czym jest bicie.”* Zgadzają się na tę formę przemocy, gdyż według nich jest jedną ze skuteczniejszych form dyscyplinowania nieposłusznych dzieci. Innym, wciąż powszechnym w polskim społeczeństwie przekonaniem jest to, że „dzieci są własnością rodziców,” i tylko rodzice, mają wyłączność praw do decydowania o sposobach ich wychowywania
- **przemoc wobec kobiet** – jest wyrazem historycznie ustalonego nierównego podziału władzy między kobietami i mężczyznami. Historia pokazująca powstawanie państw, uwidacznia to, że władze w rodzinie uzyskiwali mężczyźni, a ich dominacja była umacniana przez przepisy prawa, normy i struktury społeczne. W Polsce, kobiety zostały dopuszczone do studiowania oraz wywalczyły prawa wyborcze niewiele ponad 100 lat temu. Co więcej, należy zauważyć, że po dziś dzień gwałt małżeński, nie jest we wszystkich krajach uznawany za przestępstwo, a w Polsce nadal istnieje przekonanie, że kobieta jest winna mężowi posłuszeństwo i oddanie szczególnie jeśli chodzi

⁴ Fejer K., Polacy biją i akceptują bicie dzieci. [w:] OKO.press. 2016.

o zaspokajanie potrzeb seksualnych partnera. Koncepcje uznające istnienie naturalnego, hierarchicznego porządku, gdzie mężczyznom przypisuje się rolę tzw. głowy rodziny a kobiecie rolę jej podporządkowanego członka zajmującego się domem, można dostrzec w każdym aspekcie funkcjonowania społeczeństwa – szczególnie tam, gdzie hierarchiczne struktury odgrywają podstawową rolę. Innym z czynników, który wpływa na przemoc wobec kobiet jest uprzedmiotawianie ofiary. W zjawisku przemocy postrzeganej ogólnie, agresor w pewien sposób depersonalizuje ofiarę przed, w trakcie lub po ataku, a może to wynikać z faktu, iż stosowanie przemocy wobec człowieka, którego uważamy za równego sobie, jest trudne. Depersonalizacja, niejako usprawiedliwia w oczach sprawcy jego czyn, postrzegając ofiarę jako kogoś nierównego, niegodnego, o mniejszym znaczeniu. W społeczeństwach, w których kobieta nie jest postrzegana jako równa mężczyźnie, przemoc zostaje usprawiedliwiona. Innym problemem związanym z przemocą wobec kobiet, jest fakt społecznego/ kulturowego przyzwolenia i wyuczonej bezradności. Ofiary przemocy, są postrzegane jako przewrażliwione. Inną kwestią jest tradycja obwiniania ofiar – wtórna wiktymizacja, która przyczynia się do ostatecznej uległości i podporządkowania się przemocy. Co więcej, często ofiary/ kobiety, muszą mierzyć się z groźbą odebrania dzieci czy pozbawienia środków do życia. Fakt, iż nie mają stałego zatrudnienia i oszczędności by utrzymać potomstwo, powiązane jest pośrednio z pozostawaniem w domu, wychowywaniem dzieci i dbaniem o „ognisko domowe,” na zasadach ustalonych przez męża. Wspomniane w niniejszej pracy stereotypy i mity na temat przemocy, którym ulegamy jako społeczeństwo, przyczyniają się do doszukiwania się odpowiedzialności za przemoc w ofiarach i ich postępowaniu (kobietom w trakcie przesłuchań, zadaje się pytania o wywiązywanie się ich z obowiązków domowych i wypełnianie przez nie tradycyjnych ról matki i żony). Jednym z ostatnich czynników kulturowych jest przekonanie, że małżeństwo należy ratować za wszelką cenę dla dobra rodziny, dzieci, a kobieta, która odchodzi od męża postrzegana jest jako ta, która nie szanuje wartości rodziny samej w sobie.

- **dziedziczenie wzorca przemocy w rodzinie** – wśród wielu koncepcji dotyczących rozwoju dziecka w rodzinie, wszystkie zwracają uwagę na wagę wczesnodziecięcych doświadczeń, jakie towarzyszą dziecku na początkowych etapach rozwoju. Doświadczenia mające szczególnie negatywny wpływ na dzieci, związane są z doświadczaniem przez nie kar cielesnych oraz bycia świadkiem przemocy wobec

innych członków rodziny. Z reguły zwraca się uwagę na proces naśladowania i modelowania postaw rodziców przez dziecko, gdzie normy przejęte od rodziców, zakorzeniają się w dorastającym dziecku, stając się podstawą do konstruowania własnego systemu wartości. Tak więc można przyjąć, że uogólnione modelowanie postaw agresywnych, prezentowanych w rodzinie pochodzenia, nie tylko uczy agresywnych zachowań ale je powiela na dalszych etapach rozwoju. W literaturze psychologicznej mówi się o międzypokoleniowym cyklu przemocy rodzinnej, gdzie ofiary przemocy w dzieciństwie, mogą stać się oprawcami wobec swoich najbliższych w dorosłości. Jest to związane z modelowaniem zachowań rodziców, których doświadcza młoda jednostka. Dodatkowo, zachowania przemocowe czy agresywne zachowania wobec członków rodziny, mogą stać się nieodłącznym elementem doświadczenia wzorca intymności związku, który prezentowany jest w przemocowych rodzinach i uczą się go dzieci (relacja między matką i ojcem, babcią i dziadkiem, rodzicami – dziećmi). Skutek - tak zakorzeniony schemat postępowania, ma szansę uwidaczniać się w relacjach zawieranych przez modelującą jednostkę na późniejszych etapach życia, jak i również wobec jej własnego potomstwa. Nie należy zapominać o mechanizmach biologicznych i genetycznych warunkowania przemocy w transmisji międzypokoleniowej.⁵ Niektóre badania pokazują, że przemoc ma silne uwarunkowania genetyczne, powiązane z impulsywnością i brakami w procesie hamowania emocji.⁶

- **uzależnienie i nadużywanie alkoholu** - osoby nadużywające alkoholu i uzależnione od niego, przejawiają podwyższone nasilenie ogólnej agresji i mają istotnie obniżoną umiejętność kontrolowania agresywnych zachowań. Badania żon osób zmagających się z chorobą alkoholową pokazują, że około 80% z tych kobiet oraz ich dzieci, doświadcza przemocy ze strony męża czy partnera. Alkohol zaburza prawidłowe funkcjonowanie mózgu, zaburzając przebieg przetwarzania informacji, rozhamowuje reakcje przez co może prowadzić do niewłaściwej oceny sygnałów płynących ze środowiska.
- **środowisko społeczne** – w tym miejscu warto zwrócić uwagę na sytuacyjne uwarunkowania przemocy. W odniesieniu do podstawowych aspektów życia

⁵ Farrington, D. P. (2011). Families and crime. W: J. Q. Wilson, J. Petersilia (red.), Crime and public policy (s. 130–157). Nowy Jork: Oxford University Press

⁶ DiLalla, L. F., Gottesman, I. I. (1991). Biological and genetic contributors to violence: Widom's untold tale. Psychological Bulletin, 109(1), 125–129.

człowieka, wyróżnia się różne wydarzenia, mające fundamentalne znaczenia dla utrzymania się przy życiu oraz różne formy działań jednostki, dzięki którym regulowane są relacje z otoczeniem. Wyróżnia się dwie podstawowe sytuacje, w jakich każdy człowiek znajduje się podczas swojego życia: sytuacje życiowe, bytowe oraz sytuacje czynnościowe. Te pierwsze (sytuacje życiowe) mają znaczący wpływ na rozwój jednostki i formowanie się jego cech osobowości⁷. I tak: bezrobocie, złe warunki materialne i mieszkaniowe, kumulacja niepowodzeń w życiu, to tylko niektóre z przykładów, mających wpływ na poczucie własnej wartości, poczucie sprawstwa czy w przypadku gwałtownej zmiany tych warunków - wzrost stresu psychologicznego. Bezrobocie, jest związane z dotkliwymi konsekwencjami dla osób nim dotkniętych: pogarsza się standard życia, status społeczny, pogłębia izolacja społeczna, pojawia się problem z rozporządzaniem czasem wolnym, wzmagają się sytuacje konfliktowe i napięcia, co prowadzi do wzrostu frustracji. Każdy z powyższych czynników, przyczynić się może do pogorszenia sytuacji całej rodziny, nierzadko powodując jej rozpad. W sytuacji pozostawania bezrobotnym, konflikty rodzinne wynikające z trudnej sytuacji materialno-bytowej, są dodatkowym obciążeniem, które wiąże się z silnym stresem, ponieważ może wzmacniać uczucia frustracji i niezdolności poradzenia sobie z sytuacjami trudnymi, a to prowadzi do zachowań agresywnych. Zakłada się, że zachowania agresywne, mogą być reakcją obronną na sytuacje trudne w życiu, którym przez dłuższy czas nie potrafimy sprostać.

4. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – zakres działań administracji samorządowej

Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Ustawa ta została uchwalona „w celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz inicjowania i wspierania działań polegających na podnoszeniu świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie”.

⁷ Tomaszewski T. (1975): Psychologia. Warszawa: PWN

Do **zadań własnych** powiatu należy w szczególności:

1. opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
2. opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
3. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
4. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do **zadań z zakresu administracji rządowej** realizowanych przez powiat należy w szczególności:

1. tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
2. opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Organy administracji rządowej i samorządowej współdziałają z organizacjami pozarządowymi oraz kościołami i związkami wyznaniowymi w zakresie udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą, oddziaływania na osoby stosujące przemoc oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.

Organy administracji rządowej lub samorządowej mogą zlecać realizację zadań określonych w ustawie w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2020 poz. 1057).

5. Zasoby instytucjonalne powiatu

Ustawa z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej określa kompetencje jednostek i pracowników pomocy społecznej, których zadaniem jest udzielenie wszelkiej pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemem przemocy domowej. Na terenie powiatu zielonogórskiego działają następujące ośrodki pomocy, które są zobowiązane do jej udzielenia:

- **Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Babimoście**
66 – 110 Babimost, Plac Powstańców Wielkopolskich 11a, tel. (68) 351 24 44
- **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bojadłach**
66 – 130 Bojadła, ul. Sulechowska 35, tel. (68) 352 38 50
- **Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czerwieńsku**
66 – 016 Czerwieńsk, ul. Piłsudskiego 4, tel. (68) 327 88 83
- **Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kargowej**
66 – 120 Kargowa, ul. Rynek 33, tel. (68) 352 51 28
- **Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowogrodzie Bobrzańskim**
66 – 010 Nowogród Bobrzański, ul. Poczтова 7
Dział pomocy społecznej – pracownicy socjalni – tel. 694 708176
- **Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulechowie**
66 – 100 Sulechów, ul. Jana Pawła II 52, tel. (68) 478 22 44
- **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świdnicy**
66 – 008 Świdnica, ul. Bartosza Głowackiego 4, tel. (68) 327 32 30
- **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzebiechowie**
66 – 132 Trzebiechów, ul. Sulechowska 2, tel. (68) 351 42 63
- **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zaborze**
66 – 003 Zabór, ul. Lipowa 15, tel. (68) 321 83 05

Celem działania pomocy społecznej (zgodnie z Ustawą z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej) jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać, a także zapobieganie powstawaniu tych sytuacji. Bezpośrednią pomocą rodzinom i osobom potrzebującym zajmują się pracownicy socjalni. W ramach swoich kompetencji i zadań pracownicy socjalni:

- przeprowadzają wywiad środowiskowy umożliwiający diagnozę sytuacji rodziny lub osoby, **uruchamiają procedurę „Niebieskiej Karty”** przewidzianej dla pomocy społecznej, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie (nie wymaga to zgody osoby dotkniętej przemocą),
- przygotowują wszechstronny **plan pomocy**,
- **monitorują** efekty podjętych działań,
- **pomagają w załatwianiu spraw urzędowych** i innych ważnych spraw bytowych,

- **udzielają** szeroko rozumianego **poradnictwa**, np. prawnego, psychologicznego lub wskazują miejsca, gdzie można uzyskać taką pomoc,
- udzielają informacji o przysługujących świadczeniach i formach pomocy i w uzasadnionych przypadkach udzielają pomocy finansowej (w formie zasiłków stałych, okresowych, celowych) oraz rzeczowej (np. odzież, żywność),
- **informują o możliwościach uzyskania pomocy** w środowisku lokalnym, wskazują miejsca zajmujące się pomaganiem ofiarom przemocy domowej,
- w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa, **powiadamiają organy ścigania**,
- w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie pracownicy socjalni wykonujący obowiązki służbowe **mają prawo odebrać dziecko z rodziny i umieścić je u innej niezamieszkującej wspólnie** osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej

Przy każdym ośrodku pomocy społecznej działają **Zespoły Interdyscyplinarne** działające na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w których skład wchodzi przygotowani do skutecznego zajmowania się problematyką przemocy, specjaliści. Zadaniem Zespołu jest kompleksowe zajmowanie się rodzinami oraz monitorowanie sytuacji w rodzinach, w których dochodzi do przemocy, a w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa, poinformowanie o tym odpowiednich służb.

Ponadto, zgodnie z ustawą z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz.U. z 2019 r., poz. 2277) przy każdym z gminnych ośrodków pomocy społecznej działają **Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**.

Komisja inicjuje i monitoruje działania związane z edukacją i profilaktyką rozwiązywania problemów alkoholowych. **Celem działań jest ograniczenie dostępności alkoholu, zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej osobom uzależnionym, podejmowanie działań w związku z podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie oraz zwiększanie zdolności osób do radzenia sobie z istniejącymi problemami alkoholowymi**. Podejmowane działania mają za zadanie wsparcie osób uzależnionych i ich rodzin, kształtowanie zdrowego stylu życia oraz pomoc rodzinom w trudnych sytuacjach życiowych. Komisja uprawniona jest do podejmowania czynności zmierzających do sądowego orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu,

zobowiązania poddania się leczeniu odwykowemu. Ponadto, Komisja realizuje określone ustawowo zadania gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie im. Jana Pawła II

65 – 057 Zielona Góra, ul. Podgórna 5

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie im. Jana Pawła II w Zielonej Górze zajmuje się między innymi pomocą osobom dotkniętym kryzysem. PCPR oferuje **poradnictwo specjalistyczne**, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne. Jest ono świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów związanych z przemocą w rodzinie. PCPR w ramach poradnictwa specjalistycznego **prowadzi interwencję kryzysową**, psycholog i radca prawny udzielają w tym zakresie pomocy osobom będącym w kryzysie.

Interwencja kryzysowa jest to metoda systemowego, interdyscyplinarnego, wielowątkowego oddziaływania na osobę, która znalazła się w kryzysowej sytuacji. Interwencja kryzysowa polega na dostarczeniu wszechstronnego wsparcia i wielostronnej pomocy: psychologicznej, prawnej, społecznej, informacyjnej i in. Celem interwencji kryzysowej jest „przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej”⁸

Ośrodek Interwencji Kryzysowej

65 – 204 Zielona Góra, ul. Piaskowa 9E

Ośrodek zapewnia pomoc dla kobiet w ciąży lub z małoletnimi dziećmi, a także dla osób bezdomnych, pokrzywdzonych przemocą w rodzinie oraz innych osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej. Ośrodek zapewnia (w razie potrzeb) artykuły spożywcze, dostęp do środków czystości, artykułów higieny osobistej, odzieży, a także poradnictwo prawne, psychologiczne, pomoc medyczną i wsparcie duchowe.

⁸ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 163.)

Prokuratura Okręgowa w Zielonej Górze

65 – 950 Zielona Góra, ul. Partyzantów 42

Prokurator wydaje wytyczne dla policji i ma największy wpływ na poziom jej pracy oraz właściwe ukierunkowanie postępowania przygotowawczego. Dlatego ważna jest posiadana przez prokuratora wiedza na temat specyfiki zjawiska przemocy w rodzinie, aby w trakcie postępowania przygotowawczego oraz sądowego jego naczelną zasadą było zapewnienie bezpieczeństwa osobom pokrzywdzonym i pociągnięcie do odpowiedzialności tych, którzy stosują przemoc wobec najbliższych.⁹

Do zadań prokuratury należy m.in.: przyjęcie zgłoszenia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, prowadzenie i nadzorowanie postępowań przygotowawczych, występowanie w roli oskarżyciela publicznego przed sądem, zatrzymanie podejrzanego o popełnienie przestępstwa, współpraca z innymi organami państwowymi, organizacjami społecznymi w zakresie zapobiegania przestępczości prokurator może wchodzić w skład zespołu interdyscyplinarnego powołanego przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, a także tworzonych przez zespół grup roboczych.

Osoby pokrzywdzone na skutek przemocy w rodzinie, a także świadkowie, mogą złożyć w prokuraturze bądź na policji **zawiadomienie o przestępstwie** lub wniosek o ściganie przestępstwa (dotyczy to przestępstw ściganych na wniosek osoby pokrzywdzonej). W przypadku uzasadnionego podejrzenia, że popełniono przestępstwo prokuratura wspólnie z Policją ma obowiązek:

1. wszcząć postępowanie przygotowawcze w celu ustalenia czy został popełniony czyn zabroniony i czy stanowi on przestępstwo,
2. wyjaśnić okoliczności sprawy,
3. ustalić osoby pokrzywdzone i rozmiary szkody, zebrać, zabezpieczyć i w niezbędnym zakresie utrwalić dowody dla sądu,
4. wykryć i w razie potrzeby ująć sprawcę,
5. w uzasadnionym przypadku na wniosek Policji (taki wniosek musi być rozpatrzony w ciągu 48 godzin od zatrzymania podejrzanego) lub z urzędu może zastosować środek zapobiegawczy wobec osoby, której co najmniej wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutu popełnienia przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej polegający na nakazaniu opuszczenia lokalu

⁹ Tomaszewska, L. (2007). Niezbędnik Prokuratora. Przemoc wobec kobiet w rodzinie. Warszawa.

mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że podejrzany ponownie popełni przestępstwo z użyciem przemocy wobec tej osoby, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa groził.

Komenda Miejska Policji w Zielonej Górze

65 – 332 Zielona Góra, ul. Partyzantów 40

Do podstawowych zadań Policji zawartych w art. 1 Ustawy o Policji należy m.in.:

- ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra;
- inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami pozarządowymi;
- wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców.

Działania chroniące ofiary przemocy domowej podejmowane przez policję zgodnie z obowiązującym prawem:

- interwencja w sytuacji uzyskania zgłoszenia o przemocy w rodzinie, uruchomienie procedury „Niebieskiej Karty”;
- sporządzenie dokładnego opisu zdarzenia (notatka urzędowa);
- zatrzymanie sprawców przemocy domowej stwarzających w sposób oczywisty
- zagrożenie dla życia bądź zdrowia ofiar, a także mienia;
- wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko sprawcy przemocy w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa;

Lubuskie Stowarzyszenie na Rzecz Kobiet BABA

65 - Zielona Góra, ul. Stary Rynek 17

BABA wierzy głęboko, że w demokracji i społeczeństwie obywatelskim konieczne jest pełne poszanowanie i realizacja praw kobiet oraz ich współuczestnictwo w procesach decyzyjnych. Dlatego BABA wspiera kobiety na wszystkich polach ich działalności

i aktywności, a także czynnie przeciwdziałała dyskryminacji kobiet oraz przemocy domowej i seksualnej.

Do głównych i najważniejszych obszarów, w których aktywnie działa Stowarzyszenie, należą:

- Wydawanie bezpłatnych informatorów prawnych i medycznych, ulotek, plakatów,
- Organizacja wykładów, szkoleń, warsztatów, grup wsparcia i grup samopomocowych,
- Uczestnictwo w inicjatywach, akcjach i kooperatywach promujących kobiety bądź zwracających uwagę na ich problemy,
- Udzielanie bezpłatnej pomocy prawnej i psychologicznej,
- Prowadzenie Ośrodka Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Przepęstwem, pomoc finansowa dla ofiar przestęstw i przemocy, zapobieganie ich wtórnej wiktymizacji.

Lubuski Ruch na Rzecz Kobiet i Rodziny „Żar”

68 – 200 Żary, Wrocławska 5,
tel. 48 (68) 470 14 44 / 699-902-860,
e-mail. www.lubuskiruch@wp.pl

Zgodnie z wytycznymi Ministra Sprawiedliwości i przyjętym Programem, wsparcie i rozwój instytucjonalnego systemu pomocy osobom pokrzywdzonym przestęstwem i świadkom nastąpiło poprzez utworzenie Sieci Pomocy Osobom Pokrzywdzonym w ramach tego Programu. I tak, na terenie południowej części województwa lubuskiego utworzony został jeden Okręgowy Ośrodek Pomocy Pokrzywdzonym Przepęstwem w Zielonej Górze i siedem Lokalnych Punktów Pomocy Pokrzywdzonym w miastach powiatowych, w tym w powiecie zielonogórskim:

Lokalny Punkt Pomocy Pokrzywdzonym Przepęstwem w Sulechowie

ul. Jana Pawła II 52, 66 – 100 Sulechów
tel. 785 262 000

W Okręgowym Ośrodku i Lokalnych Punktach można uzyskać pomoc:

- pierwszego kontaktu (stały dyżur, pomoc w wypełnieniu wniosków, umówienie do specjalistów, gromadzenie dokumentacji poświadczającej przestępstwo, kontakt telefoniczny, itp.),
- prawną,
- psychologiczną, psychoterapię,
- tłumacza, w tym tłumacza języka migowego w uzyskaniu innych form pomocy,
- pokrywanie kosztów związanych z kształceniem - pomoc w nauce
- dofinansowanie do pobytu dziecka w żłobku,
- finansowanie kwalifikacyjnych kursów zawodowych,
- udzielenia czasowego schronienia,
- dopłaty do bieżących zobowiązań czynszowych i opłat,
- bony żywnościowe,
- bony towarowe na zakup odzieży, bielizny, obuwia, środków czystości i higieny osobistej.

Stowarzyszenie Penitencjarne Patronat

65 – 454 Zielona Góra, ul. Sikorskiego 26

Celem działania Stowarzyszenie Penitencjarnego Patronat jest:

- niesienie **pomocy moralnej, materialnej i prawnej** osobom pozbawionym wolności, zwolnionym z zakładów karnych oraz ich rodzinom,
- inicjowanie i uczestnictwo w **zapobieganiu przestępstw**,
- **łagodzenie następstw** popełnionych przestępstw, również przy pomocy mediacji,
- wpływanie na humanizowanie orzekania i wykonywania kar,
- udzielanie pomocy osobom pozbawionym wolności przebywającym w zakładach karnych i aresztach śledczych oraz zakładach dla nieletnich,
- społeczna readaptacja zwolnionych z zakładu karnego, aresztu śledczego

Ponadto Patronat, stawia sobie za cel podejmowanie starań o humanizację systemu penitencjarnego i umacnianie w nim praworządności a także zapobieganie przestępczości. Podstawowymi środkami i metodami działania Patronatu są między innymi:

- udzielanie **osobom pozbawionym wolności i ich rodzinom** pomocy moralnej, materialnej i prawnej;
- uczestniczenie w działalności wychowawczej, prowadzonej w zakładach, w których przebywają osoby pozbawione wolności, a zwłaszcza w dziedzinie kultury i oświaty;
- odwiedzanie osób pozbawionych wolności w miejscach ich przebywania;
- zwracanie się do kompetentnych organów w indywidualnych sprawach osób pozbawionych wolności;
- indywidualne przygotowywanie poszczególnych skazanych do readaptacji w społeczeństwie po zwolnieniu z zakładu;
- zgłaszanie członka Patronatu w charakterze społecznego przedstawiciela w postępowaniu sądowym i przedstawiciela skazanego w postępowaniu wykonawczym;
- prowadzenie lub współdziałanie w utrzymywaniu schronisk dla bezdomnych, zwolnionych z zakładów, o których mowa w art.8 §1;
- uczestnictwo w działaniach wspierających postępowanie mediacyjne.

Towarzystwo Rozwoju Rodziny

65 – 001 Zielona Góra, ul. Batorego 33,
tel. (68) 320 08 94

Celem działania Towarzystwa jest zwiększanie dostępu do wiarygodnych informacji, wysokiej jakości usług i programów dotyczących zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez:

- poradnictwo dla młodzieży, dorosłych i par,
- pomoc dla ofiar przemocy seksualnej,
- terapię indywidualną i grupową,
- grupy wsparcia i grupy rozwojowe,
- szkolenia oraz treningi z zakresu edukacji seksualnej, HIV/AIDS/STI i inne
- organizowanie seminariów i konferencji,
- akcje profilaktyczne (np. podczas Przystanku Woodstock, Światowy Dzień AIDS, Memoriał Pamięci i Mobilizacji w walce z AIDS),
- wydawanie ulotek, materiałów edukacyjnych.

6. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu zielonogórskiego – dane za lata 2016 – 2020.

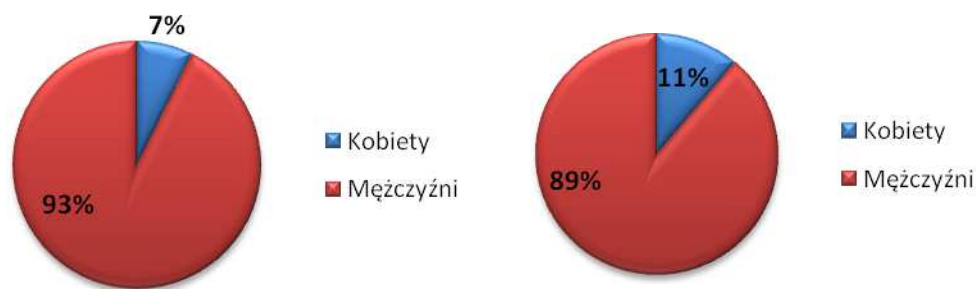
Analiza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu zielonogórskiego została przeprowadzona w oparciu o dane z ankiet, o których wypełnienie zostali poproszeni pracownicy ośrodków pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych oraz policji. W/w dane zostały zebrane i opracowane przez pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

Pierwszym pytaniem, na które należy odpowiedzieć analizując problem przemocy w rodzinie jest pytaniem o to, kogo problem ten dotyczy. Podstawowe rozróżnienie dotyczy sprawców przemocy i osób nią pokrzywdzonych.

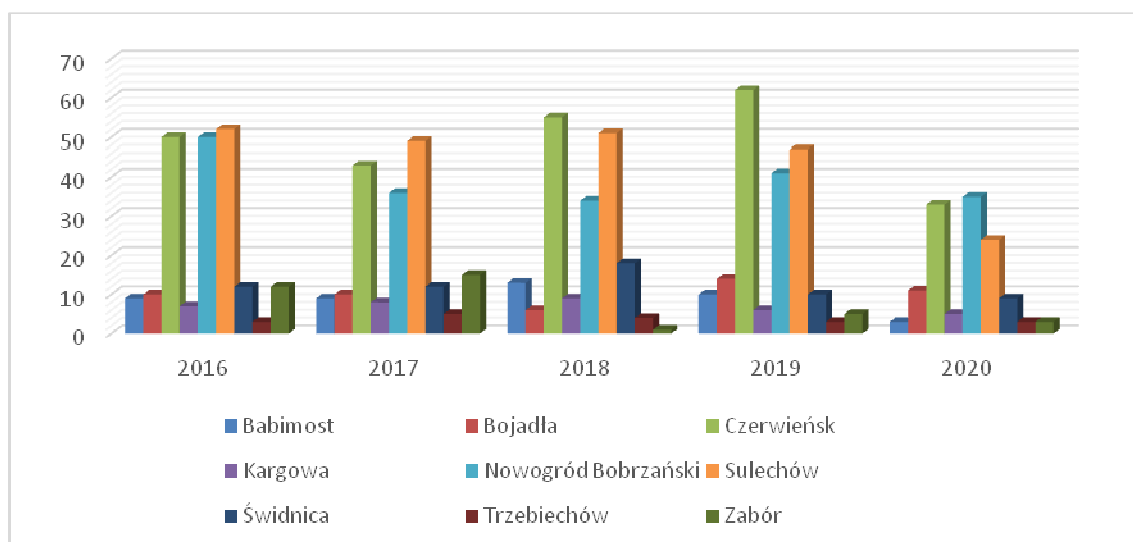
Z analizy pozyskanych danych przedstawionych w **Tab. 6.1. i Rys. 6.1.** wynika, że sprawcami przemocy domowej są w znakomitej większości (powyżej 90%) mężczyźni. Dane od OPS – ów i Policji są zgodne, stanowiąc zarazem potwierdzenie dla ogólnej charakterystyki zjawiska przemocy w rodzinie przedstawionej w poprzednich rozdziałach.

Rok	Źródło danych	Mężczyźni	Kobiety	Małoletni
2016	Policja	30	386	33
	OPS/GKRPA	26	148	72
2017	Policja	45	363	33
	OPS/GKRPA	41	165	68
2018	Policja	59	303	50
	OPS/GKRPA	30	155	76
2019	Policja	30	270	25
	OPS/GKRPA	36	167	65
2020	Policja	26	159	18
	OPS/GKRPA	15	87	47

Tab.6.1. Sprawcy przemocy w rodzinie wg danych OPS z terenu powiatu i Policji.

Rys.6.1. Rozkład procentowy mężczyzn i kobiet jako sprawców przemocy domowej. Wykres **po lewej** – na podstawie danych z OPS – ów. Wykres **po prawej** – na podstawie danych od Policji.

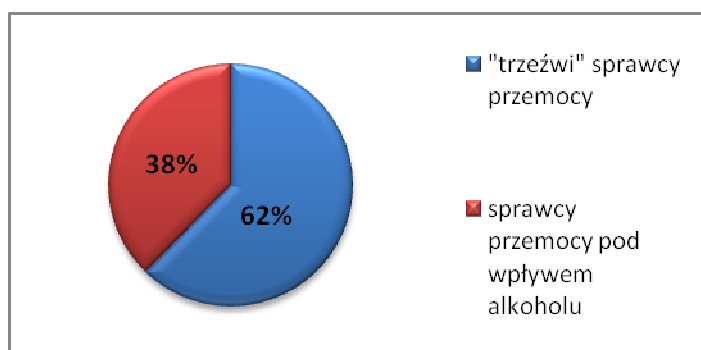

Rys. 6.2. Sprawcy przemocy w gminach powiatu.

Analiza ankiet od ośrodków pomocy społecznej pozwoliła na sporządzenie powyższego zestawienia (**Rys.6.2.**). Wynika z niego, że najwięcej sprawców przemocy domowej dostrzegli pracownicy Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwieńsku, najmniej zaś – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzebiechowie. Rozbieżności mogą z jednej strony wynikać z różnic wielkości poszczególnych gmin powiatu. W przypadku gminy Czerwieńsk i Trzebiechów, na różnicę może składać się ich liczebność, która w Czerwieńsku jest prawie 3-krotnie liczniejsza niż w gminie Trzebiechów. Na podstawie powyższego nie należy sądzić, iż zjawisko przemocy domowej jest szczególnie nasilone w pewnych częściach powiatu, a w pozostałych niemal nie występuje. Niemniej jednak, analiza ankiet pozwala stwierdzić większą – w stosunku do pozostałych – wrażliwość niektórych Ośrodków na zjawisko przemocy domowej.

Rok	liczba sprawców przemocy ogółem	liczba sprawców przemocy pod wpływem alkoholu (%)
2016	325	126 (39%)
2017	429	144 (33%)
2018	373	148 (39%)
2019	301	85 (28%)
2020	184	48 (26%)

Tab.6.2. Sprawcy przemocy ogółem a sprawcy pod wpływem alkoholu z danych uzyskanych od Komendy Miejskiej Policji w Zielonej Górze.

Rys. 6.3. Udział procentowy sprawców przemocy pod wpływem alkoholu (łącznie w latach 2016-2020)

Dzięki danym uzyskanym z Komendy Miejskiej Policji w Zielonej Górze możliwe było sporządzenie powyższego zestawienia. Warto zauważyć, iż w poprzednich latach sprawcy przemocy będący pod wpływem alkoholu, stanowili niezmiennie średnio 60 % wszystkich sprawców przemocy w rodzinie. Tegoroczne dane, wskazują, że odsetek przestępstw przemocy dokonywanych po zażyciu substancji psychoaktywnej w postaci alkoholu, spada. Może to wynikać z kilku przyczyn. Możliwe, że kampanie społeczne, które informują o przemocy w rodzinie, ukazując problem szerzej sprawiają, że w coraz mniejszym stopniu jest to temat „wstydlivy.” Ofiary mogą częściej zgłaszać się po pomoc, gdyż mają świadomość otrzymania pomocy i wsparcia. Nagłaśnianie problemu przemocy domowej, powstawanie w ostatnich latach fundacji działających na rzecz kobiet, dają realne narzędzia wsparcia kobiet i dzieci. Z drugiej strony, fakt obniżenia udziału sprawców pod wpływem alkoholu, może świadczyć o narastającej przemocy w rodzinie w ogóle, na co wskazuje

porównanie danych lat 2012 – 2015 z latami 2016 – 2020. Innym czynnikiem, który może wpływać na zmniejszenie przemocy dokonywanej pod wpływem alkoholu, jest powodzenie programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Rok	Źródło danych	Kobiety	Mężczyźni
2016	OPS/GKRPA	142	142
	Policja	29	296
2017	OPS/GKRPA	134	134
	Policja	48	380
2018	OPS/GKRPA	129	129
	Policja	48	323
2019	OPS/GKRPA	135	135
	POLICJA	33	267
2020	OPS/GKRPA	10	92
	POLICJA	16	168

Rok	Źródło danych	Kobiety	Mężczyźni
2012	OPS/GKRPA	5	214
	Policja	12	264
2013	OPS/GKRPA	6	245
	Policja	10	286
2014	OPS/GKRPA	14	189
	Policja	11	203
2015	OPS/GKRPA	2	126
	POLICJA	18	123

Tab.6.3. Porównanie sprawców przemocy w latach 2012-2015 z latami 2016-2020, na podstawie danych od Komendy Policji i OPS-ów.

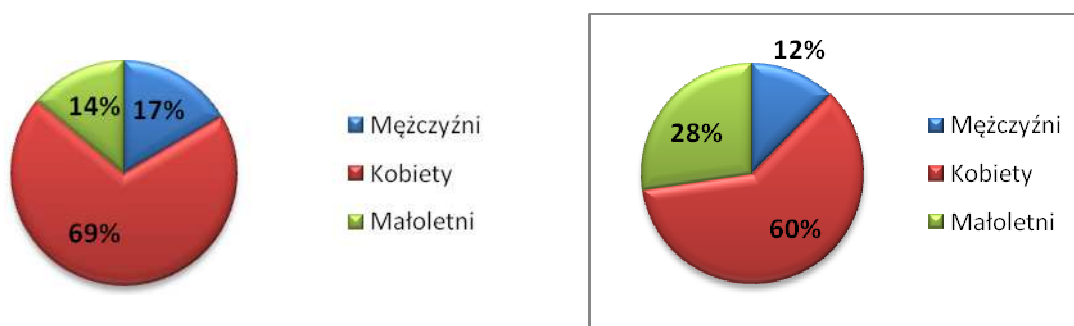
Gdyby nie wliczyć do statystyk danych z roku 2020, można dostrzec wyraźny wzrost przemocy w rodzinie, gdzie sprawcami są mężczyźni – jest to wzrost o 390 zgłoszonych przypadków w porównaniu do lat poprzednich. Podobnie sytuacja wygląda, jeśli chodzi o wzrost stosowania przemocy przez kobiety w rodzinie, który jest zdecydowanie widoczny. Patrząc na dane dostarczane z OPS-ów i porównując je z danymi otrzymanymi z Policji, można zauważyć znaczny spadek zgłoszeń dotyczących przemocy ośrodkom pomocy społecznej a wzrost zgłoszeń bezpośrednio do organu ścigania. W związku ze stale narastającym problemem przemocy domowej, w dalszym ciągu konieczne jest prowadzenie intensywnych oddziaływań ukierunkowanych na pomoc ofiarom, przy jednoczesnym wspieraniu osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu, w ich chęci poprawy swojego życia i wyjścia z choroby alkoholowej. Niewątpliwie programy profilaktyczne mają dużą wartość w edukowaniu i uświadamianiu społeczeństwa jeśli chodzi o uzależnienie od alkoholu i innych środków psychoaktywnych, lecz jak pokazują dane, jest to nadal problem aktualny w rodzinach.

W grupie osób pokrzywdzonych przemocą domową, zdecydowanie dominują kobiety i małoletni. Podobnie jak w przypadku sprawców, struktura tej grupy jest typowa dla omawianego zjawiska i zbieżna z wiedzą na temat przemocy w rodzinie. Warto zwrócić

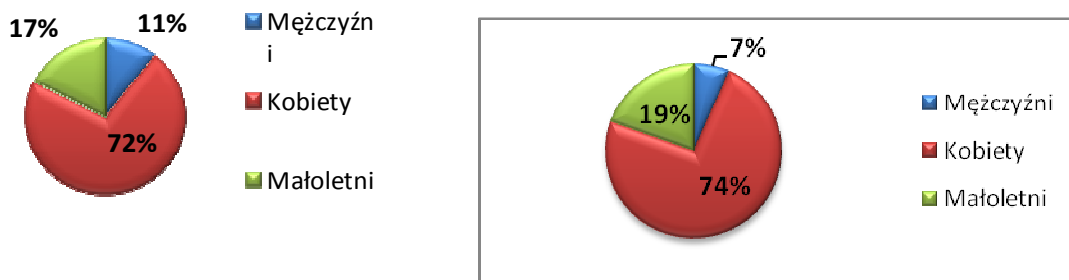
uwagę na zmiany procentowe składu grupy w stosunku do lat 2009 – 2011, czy 2012 - 2015. Lata 2009 – 2011 (**Rys.6.6.**) wskazywały, że najczęściej grupą pokrzywdzoną przemocą domową są kobiety ale bardzo duży odsetek stanowią małoletni. Z kolei w latach 2012 – 2015, zwracano uwagę na fakt, iż kobiety zaczynają znacząco przeważać wśród doznających przemocy (**Rys.6.5.**). W ciągu ostatnich 5 lat (**Rys.6.4.**), można zauważyć, że kobiety nadal znacznie przeważają jako ofiary przemocy domowej. W porównaniu do lat poprzedzających, wrosła nieznacznie również liczba mężczyzn, którzy zostali pokrzywdzeni. W latach 2012 – 2015 było to 11%, natomiast w ciągu ostatnich 5 lat nastąpił wzrost do 17% (wg danych policji).

Rok	Źródło danych	Mężczyźni	Kobiety	Małoletni
2016	Policja	30	386	33
	OPS/GKRPA	26	148	72
2017	Policja	45	363	33
	OPS/GKRPA	41	165	68
2018	Policja	59	303	50
	OPS/GKRPA	30	155	76
2019	Policja	30	270	25
	OPS/GKRPA	36	167	65
2020	Policja	26	159	18
	OPS/GKRPA	15	87	47

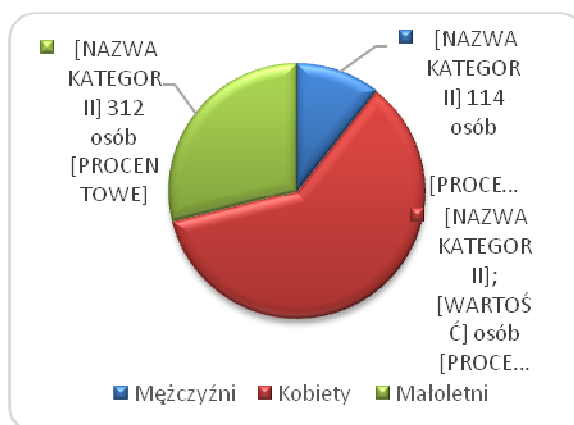
Tab.6.4. Pokrzywdzeni przemocą w rodzinie wg danych OPS z terenu powiatu i Policji.

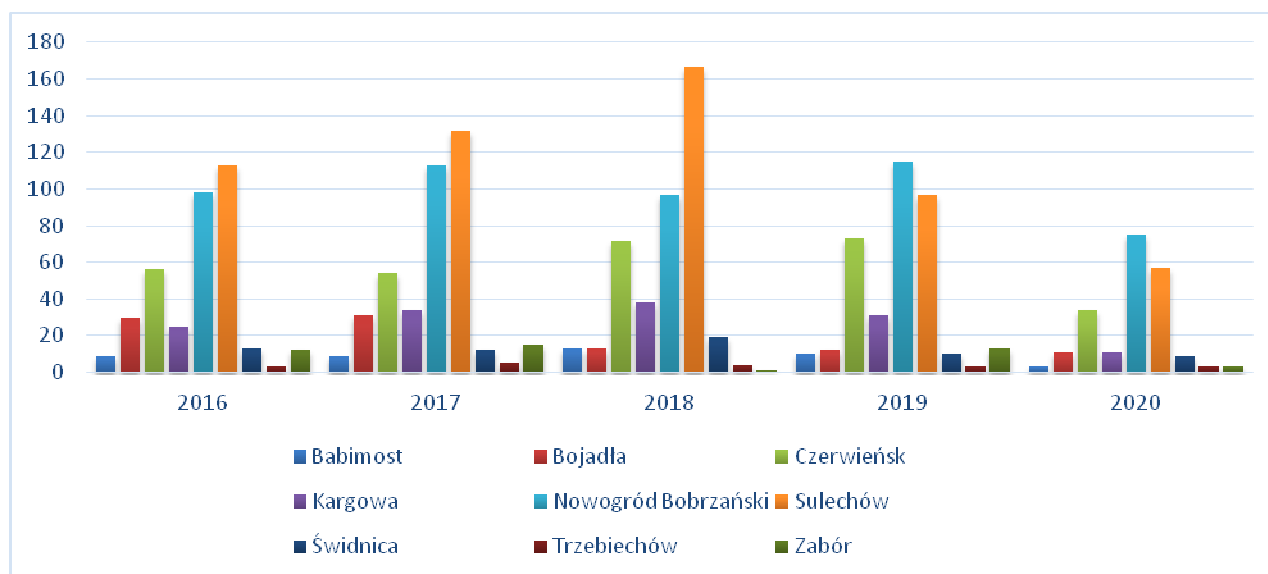
Rys. 6.4. Procentowy skład grupy pokrzywdzonych przemocą domową **po lewej** – na podstawie danych Policji; **po prawej** – na podstawie danych z OPS – ów w latach 2016 – 2020.

Rys. 6.5. Procentowy skład grupy pokrzywdzonych przemocą domową **po lewej** – na podstawie danych Policji; **po prawej** – na podstawie danych z OPS – ów w latach 2012 – 2015.

Rys. 6.6. Uśredniony skład procentowy grupy pokrzywdzonych przemocą według danych za lata 2009 – 2011.

Rys.6.7. Pokrzywdzeni przemocą domową w gminach powiatu.

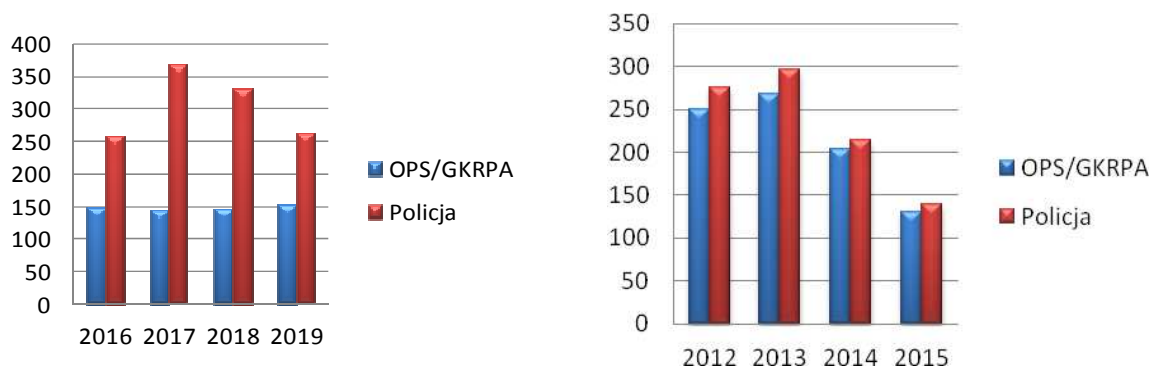
Powyższy wykres (**Rys.6.7.**), prezentuje liczbę ofiar przemocy domowej w poszczególnych gminach powiatu. Na podstawie tego zestawienia można wyróżnić dwie

gminy: Nowogród Bobrzański oraz Sulechów, które w ankietach wykazały największą liczbę ofiar przemocy domowej. Należy przy tym zauważyć, że gminy te należą do największych w powiecie zielonogórskim. W przypadku gminy Sulechów, równie wysoki wskaźnik pokazywał zgłoszonych sprawców przemocy. Duże różnice w ilości osób pokrzywdzonych przemocą domową w gminach, podobnie jak w przypadku grupy sprawców, mogą wynikać z różnej wrażliwości Ośrodków na ten problem społeczny.

Jednym z podstawowych działań interwencyjnych wobec zjawiska przemocy domowej, jakie podejmują pracownicy jednostek samorządu terytorialnego oraz policji jest wszczynanie **procedury Niebieskiej Karty**. Narzędzie to angażuje różne instytucje i służby, dzięki czemu stało się bardzo istotnym elementem służącym przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

	2016	2017	2018	2019	2020		2012	2013	2014	2015
OPS/GKRPA	149	143	146	152	83	OPS/GKRPA	250	268	203	131
Policja	257	367	331	263	151	Policja	275	296	214	140
Razem	406	510	477	415	234	razem	525	564	417	271

Tab.6.5. Liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty w latach 2016 – 2020 (po prawej) i w latach 2012 – 2016 (po lewej).

Rys.6.8. Porównanie - liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty w latach 2016 - 2020 (po lewej) i w latach 2012 – 2015 (po prawej) - udział Policji i ośrodków pomocy społecznej.

2016	9	9	27	7	18	52	12	3	12	149
2017	9	5	22	8	18	49	12	5	15	143
2018	13	3	27	9	20	51	18	4	1	146
2019	10	10	28	7	24	47	10	3	13	152
2020	3	6	18	5	17	19	9	3	3	83
razem	44	33	104	31	97	199	61	18	44	673

Dane przedstawione w **Tab.6.5. i 6.6.** oraz na wykresie **Rys.6.8.** pokazują, że procedura Niebieskiej Karty w ostatnich 5 latach, w ośrodkach pomocy społecznej znacząco spadła jeśli porównać ją do danych Policji dotyczących wszczynania tej procedury. Na przestrzeni analizowanych lat najwięcej procedur wszczęto w 2017 roku.

Tab. 6.6. Liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty z uwzględnieniem gmin powiatu.

Z danych pozyskanych od ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu oraz działających przy nich gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych wynika, że problem przemocy w rodzinie jest najszerzej dostrzegany w gminach Sulechów, Nowogród Bobrzański i Czerwieńsk, jednak w tych gminach również nastąpił znaczny spadek wszczynania procedur Niebieskiej Karty o około 50 procedur, w porównaniu z danymi z lat 2012 – 2015 (**Tab.6.7**). Prawidłowość tą widać w każdej z gmin podanych w tabelach, prócz Babimostu.

	Babimost	Bojadła	Czerwieńsk	Kargowa	Nowogród Bobrzański	Sulechów	Świdnica	Trzebiechów	Zabór	razem
2012	14	0	56	14	44	78	23	4	17	250
2013	10	0	50	11	49	95	24	10	19	268
2014	14	7	35	9	33	61	23	8	13	203
2015	11	10	15	3	29	41	9	2	11	131
Razem	49	17	156	37	155	275	79	24	60	852

Tab. 6.7. Liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty z uwzględnieniem gmin powiatu w latach 2012-2015.

Co istotne i warte poddania głębszej analizie, dane zebrane do niniejszego opracowania pokazują wzrost przemocy w rodzinie na przełomie ostatnich lat w porównaniu z latami do roku 2015, jednak procedury Niebieskiej Karty odnotowują spadek wśród ośrodków pomocy społecznej. Inną zależność można zauważyć jeśli porównać ze sobą liczbę wszczętych procedur Niebieskiej Karty według danych z Policji. W porównaniu z latami 2012-2015, w okresie od 2016 roku do roku 2019, odnotowano o blisko 300 więcej wszczętych procedur Niebieskiej Karty (**Tab. 6.5.**).

7. Analiza SWOT zjawiska przemocy w rodzinie

Opracowana diagnoza problemu przemocy w rodzinie umożliwiła sporządzenie analizy SWOT, która określiła atuty i mankamenty analizowanego problemu. Analiza ta wykazała także szanse, których odpowiednie wykorzystywanie stanie się impulsem do rozwoju i osłabi zagrożenia stanowiące bariery i przeszkody w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie lokalnych zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 2. Gotowość do współpracy międzyinstytucjonalnej – na szczeblu powiatowym, gminnym oraz z organizacjami i stowarzyszeniami pozarządowymi. 3. Doskonalenie wiedzy, umiejętności i kompetencji specjalistów z różnych instytucji. 4. Dostępność informacji o placówkach pomocowych i dostępnych formach pomocy w każdej gminie i powiecie. 5. Dostępność bezpłatnych porad prawnika i psychologa dla osób pokrzywdzonych wskutek przemocy przy PCPR w Zielonej Górze. 6. Realizowanie programów korekcyjno – edukacyjnych, psychologiczno - terapeutycznych oraz zapewnianie wielowymiarowego wsparcia dla sprawców przemocy domowej przez organizacje samorządowe i stowarzyszenia na terenie powiatu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zjawisko silnie zakorzenione w obyczajowości i podtrzymywane przez stereotypy. 2. Niedocenianie zagrożenia ofiar – niedostateczna wiedza o zjawisku przemocy i prawidłowościach zachowań sprawców i ofiar. 3. Mała liczba bezpłatnych szkoleń dot. przemocy w rodzinie dedykowanych specjalistom pracujących w poszczególnych instytucjach 4. Ograniczona sieć instytucji wspierających w zakresie przeciwdziałania przemocy i jej skutkom – brak ośrodka wsparcia dla ofiar, brak miejsc odosobnienia dla sprawców przemocy domowej). 5. Mała liczba specjalistów posiadających kwalifikacje z zakresu pracy z osobami stosującymi przemoc i gotowych prowadzić oddziaływania korekcyjne i terapeutyczne. 6. Ograniczenie środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań z zakresu profilaktyki przemocy (szkoleń, warsztatów, kampanii społecznych).

<ol style="list-style-type: none"> 7. Wzrastająca liczba zgłoszeń przypadków przemocy w rodzinie. 8. Dobra znajomość środowiska przez pracowników socjalnych. 9. Dobra współpraca instytucji odpowiedzialnych za udzielanie wsparcia rodzinom. 10. Gotowość do współpracy międzyinstytucjonalnej. 	<ol style="list-style-type: none"> 7. Niewystarczająca znajomość przepisów – nieznajomość prawa oraz tego, czego można spodziewać się od służb przeciwdziałających przemocy, problem przerzucania odpowiedzialności. 8. Niedostateczna pomoc specjalistyczna dla pokrzywdzonych przemocą lub jej brak ze względu na braki kadrowe w instytucjach pomocowych, zwłaszcza na terenie gmin. 9. Niewystarczające liczba miejsc i organizacji na terenie powiatu zajmujących się wspieraniem pokrzywdzonych przemocą w rodzinie.
Szanse w otoczeniu	Zagrożenia w otoczeniu
<ol style="list-style-type: none"> 1. Funkcjonowanie gminnych zespołów interdyscyplinarnych. 2. Prowadzenie przez szkoły programów profilaktycznych. 3. Obowiązek organizowania szkoleń, celem podniesienia kwalifikacji kadr pomocowych. 4. Możliwość pozyskania środków na działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie z funduszy poszczególnych ministerstw oraz funduszy unijnych. 5. Wykorzystanie nowoczesnych technologii do systemu wsparcia i informacji lokalnego społeczeństwa. 6. Prowadzenie społecznych kampanii poszerzających wiedzę na temat zjawiska 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów. 2. Zagrożenie wypaleniem zawodowym osób udzielających wsparcia rodzinom. 3. Współistnienie zjawiska przemocy z innymi negatywnymi zjawiskami – uzależnienia, bieda, bezrobocie. 4. Wycofanie się z działań przez osoby doznające przemocy – może wywoływać frustrację, niechęć do zajmowania się sprawcami przemocy (pytanie o celowość i użyteczność własnej pracy). 5. Brak wystarczającej wiedzy, zrozumienia, wrażliwości na zjawisko przemocy wobec bliskich oraz brak zrozumienia dla zachowań i reakcji ofiar oraz sprawców.

<p>przemocy w rodzinie, promujących dostępne formy pomocy, zwłaszcza przez organizacje pozarządowe funkcjonujące na terenie powiatu.</p>	<p>6. Bierność świadków przemocy.</p> <p>7. Połączenie zjawiska przemocy z innymi szkodliwymi zjawiskami – uzależnienia, ubóstwo.</p> <p>8. Niedostateczna wiedza lub jej brak wśród pokrzywdzonych przemocą domową o dostępnych formach pomocy.</p>
--	--

8. Cele programu

Wszelkie cele i działania zaplanowane do realizacji w ramach niniejszego Programu mają służyć poprawie sytuacji rodzin doznających przemocy jak i ochronie rodzin zagrożonych przemocą. Aby efektywnie zapobiegać problemowi przemocy w rodzinie i zwalczać zachowania przemocowe, niezbędne jest stworzenie spójnego i wielopoziomowego systemu pomocy osobom uwięzonym w przemoc, systemu opartego o aktywizację i rozwój zasobów lokalnych, zwłaszcza ilości dostępnych form pomocy oraz specjalistów.

8.1. Cel główny

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zwiększenie skuteczności pomocy dla rodzin, w których ten problem występuje.

8.2. Cele szczegółowe

1. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców powiatu na temat zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości uzyskania pomocy.
2. Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.
3. Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób pokrzywdzonych i stosujących przemoc w rodzinie

8.3. Wskaźniki realizacji celów programu

Poprzez realizację celów programu zakłada się osiągnięcie następujących rezultatów:

1. Zmianę postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie.
2. Podniesienie poziomu wiedzy w zakresie skutków stosowania przemocy w rodzinie.
3. Odpowiednie przygotowanie służb i instytucji zobowiązanych do podejmowania działań w zakresie przeciwdziałania występowaniu zjawiska przemocy w rodzinie i monitorowania jej skutków.

8.4. Sposoby realizacji celów

Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oparty będzie na:

1. zapewnieniu poradnictwa specjalistycznego w tym:
 - prawnego,
 - psychologicznego,
 - pedagogicznego,
 - rodzinnego,
 - socjalnego;
2. działaniach w zakresie interwencji kryzysowej – udzielanie schronienia oraz pomocy psychoterapeutycznej i pedagogicznej dla ofiar przemocy;
3. działaniach w zakresie profilaktyki zjawiska przemocy w rodzinie;
4. realizacji programu korekcyjno – edukacyjnego dla sprawców przemocy;
5. ścisłej współpracy z różnymi instytucjami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

8.5. Realizatorzy programu

Realizatorami działań zdefiniowanych w powiatowym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2021 – 2025 są samorząd powiatu, samorządy gmin, a w szczególności:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie im. Jana Pawła II w Zielonej Górze,
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Zielonej Górze,
- Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu powiatu zielonogórskiego oraz działające przy nich zespoły interdyscyplinarne i gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych,
- Sąd Rejonowy w Zielonej Górze i działający przy nim kuratorzy,
- Prokuratura Okręgowa w Zielonej Górze,
- Miejska Komenda Policji w Zielonej Górze,
- organizacje pozarządowe.

8.6. Adresaci programu

Zgodnie z wytycznymi Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Program skierowany jest przede wszystkim do:

- a) osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w tym:
 - współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych,
 - dzieci,
 - osób starszych,
 - osób niepełnosprawnych,
- b) osób stosujących przemoc w rodzinie,
- c) świadków przemocy w rodzinie,
- d) przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- e) społeczności powiatu zielonogórskiego.

9. Obszary i kierunki działań, sposoby i wskaźniki realizacji, podmioty odpowiedzialne i harmonogram Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021 – 2025.

Nazwa obszaru	Kierunki działań	Rodzaje działań	Wskaźniki	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji (zakres finansowania)
1. Profilaktyka i edukacja społeczeństwa powiatu zielonogórskiego	1.1. Poszerzenie wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie	1.1.1. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze powiatu	liczba opracowanych diagnoz	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie przy współpracy z Komendą Miejską Policji w Zielonej Górze, Prokuraturą Rejonową, ośrodkami pomocy społecznej z terenu powiatu, gminnymi komisjami rozwiązywania problemów alkoholowych	(środki pozyskane z budżetu państwa, Ministerstwa Rodziny, Pracy Polityki społecznej; środki z samorządów wojewódzkich – środki Wojewody Lubuskiego, samorządów powiatowych, samorządów gminnych; środki z budżetu instytucji i organizacji, oraz innych źródeł finansowania)
	1.2. Edukacja społeczności lokalnej powiatu	1.2.1 . Regularne zamieszczanie informacji o zakresie świadczonej pomocy i podejmowanych działaniach mających na celu zapobieganie przemocy na stronie internetowej PCPR; kolportaż ulotek i plakatów dot. problemu przemocy domowej w środowisku lokalnym – współpraca z Komendą Policji, OPS i szkołami z terenu powiatu; opracowanie informatorów na temat możliwej pomocy prawnej, medycznej, socjalnej i wsparcia psychologicznego dla osób doświadczających przemocy oraz jej świadków	liczba wydanych broszur / ulotek/ informatorów \; liczba umieszczonych informacji	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie; szkoły z terenu powiatu, ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu, Komenda Miejska Policji w Zielonej Górze organizacje pozarządowe	2021–2025 (środki pozyskane z budżetu państwa, Ministerstwa Rodziny, Pracy Polityki społecznej; środki z samorządów wojewódzkich – środki Wojewody Lubuskiego, samorządów powiatowych, samorządów gminnych; środki z budżetu instytucji i organizacji, oraz innych źródeł finansowania)

Nazwa obszaru	Kierunki działań	Rodzaje działań	Wskaźniki	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji (zakres finansowania)
	1.3. Edukacja rodziców oraz dzieci i młodzieży	1.3.1. Realizacja szkoleń nastawionych na rozwój umiejętności wychowawczych rodziców; organizowanie spotkań mających na celu zwrócenie uwagi dzieci i młodzieży na problem przemocy domowej; prowadzenie zajęć edukacyjnych w szkołach w zakresie radzenia sobie ze stresem, agresją, konfliktem;	liczba zrealizowanych szkoleń/ spotkań tematycznych z rodzicami; liczba zrealizowanych spotkań/ zajęć edukacyjnych z uczniami;	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie przy współpracy ze szkołami z terenu powiatu, Komendą Miejską Policji w Zielonej Górze	2021–2025 (środki pozyskane z budżetu państwa, Ministerstwa Rodziny, Pracy Polityki społecznej; środki z samorządów wojewódzkich – środki Wojewody Lubuskiego, samorządów powiatowych, samorządów gminnych; środki z budżetu instytucji i organizacji, oraz innych źródeł finansowania)
	1.4. Realizacja programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie	1.4.1. Opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2021–2025	liczba opracowanych programów	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Sąd Rejonowy w Zielonej Górze, Komenda Miejska Policji w Zielonej Górze, ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu, organizacje pozarządowe	2021–2025 (środki pozyskane z budżetu państwa, Ministerstwa Rodziny, Pracy Polityki społecznej; środki z samorządów wojewódzkich – środki Wojewody Lubuskiego, samorządów powiatowych, samorządów gminnych; środki z budżetu instytucji i organizacji, oraz innych źródeł finansowania)

Nazwa obszaru	Kierunki działań	Rodzaje działań	Wskaźniki	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji (zakres finansowania)
2. Ochrona i pomoc osobom pokrzywdzonym w wyniku przemocy w rodzinie	2.1. Zapewnienie wsparcia osobom oraz rodzinom dotkniętym przemocą domową w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowej i przerwaniu cyklu przemocy	2.1.1. Działalność interwencyjna prowadzona w ramach punktu informacji i wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie; ; udzielanie pomocy prawnej, psychologicznej, socjalnej osobom doświadczającym przemocy domowej	liczba udzielonych porad prawnych/psychologicznych/socjalnych; wysokość środków przeznaczonych na pomoc socjalną dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu, Komenda Miejska Policji w Zielonej Górze, Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Zielonej Górze, organizacje pozarządowe	2021–2025 (środki pozyskane z budżetu państwa, Ministerstwa Rodziny, Pracy Polityki społecznej; środki z samorządów wojewódzkich – środki Wojewody Lubuskiego, samorządów powiatowych, samorządów gminnych; środki z budżetu instytucji i organizacji, oraz innych źródeł finansowania)
	2.2. Organizowanie pomocy i wsparcia w procesie usamodzielniania się pokrzywdzonym przemocą w rodzinie.	2.2.1. Diagnoza środowiska lokalnego, współpraca z ośrodkami pomocy społecznej, praca ze sprawcą przemocy, współpraca z instytucjami i służbami zaangażowanymi w pomoc pokrzywdzonym w wyniku przemocy domowej	liczba osób, którym udzielono wsparcia w procesie usamodzielniania	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie , ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu, Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Zielonej Górze, organizacje pozarządowe	2021–2025 (środki pozyskane z budżetu państwa, Ministerstwa Rodziny, Pracy Polityki społecznej; środki z samorządów wojewódzkich – środki Wojewody Lubuskiego, samorządów powiatowych, samorządów gminnych; środki z budżetu instytucji i organizacji, oraz innych źródeł finansowania)
	2.3. Nawiązywanie i wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy	2.3.1. spotkania z przedstawicielami stowarzyszeń w celu wzajemnego poznania specyfiki prowadzonych oddziaływań	liczba spotkań interdyscyplinarnych; liczba wspólnie przeprowadzonych projektów/ kampanii	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie , ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu oraz działające przy nich gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych,	2021–2025 (środki pozyskane z budżetu państwa, Ministerstwa Rodziny, Pracy Polityki społecznej; środki z samorządów

	osobom dotkniętym przemocą w rodzinie			Sąd Rejonowy w Zielonej Górze, Komenda Miejska Policji w Zielonej Górze	wojewódzkich – środki Wojewody Lubuskiego, samorządów powiatowych, samorządów gminnych; środki z budżetu instytucji i organizacji, oraz innych źródeł finansowania)
	2.4. Upowszechnianie informacji i edukacja w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.	2.4.1. Opracowanie i publikacja broszur/ ulotek/ informatorów w zakresie możliwości i form uzyskania pomocy prawnej, medycznej, socjalnej, psychologicznej, rodzinnej; publikacje na stronie internetowej PCPR	liczba opracowanych broszur/ ulotek/ informatorów liczba publikacji na stronie internetowej PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu, Sąd Rejonowy w Zielonej Górze, Komenda Miejska Policji w Zielonej Górze, organizacje pozarządowe	2021–2025 (środki pozyskane z budżetu państwa, Ministerstwa Rodziny, Pracy Polityki społecznej; środki z samorządów wojewódzkich – środki Wojewody Lubuskiego, samorządów powiatowych, samorządów gminnych; środki z budżetu instytucji i organizacji, oraz innych źródeł finansowania)
	2.5. Zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2020 r. poz. 218)	2.5.1. Odbieranie dzieci z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie i umieszczenie ich u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej; w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej.	liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny z powodu bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie	ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	2021–2025 (środki pozyskane z budżetu państwa, Ministerstwa Rodziny, Pracy Polityki społecznej; środki z samorządów wojewódzkich – środki Wojewody Lubuskiego, samorządów powiatowych, samorządów gminnych; środki z budżetu instytucji i organizacji, oraz innych źródeł finansowania)

Nazwa obszaru	Kierunki działań	Rodzaje działań	Wskaźniki	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji (zakres finansowania)
3. Oddziaływania na osoby stosujące przemoc w rodzinie	3.1. Prowadzenie działań ukierunkowanych na zmianę postaw i zachowań osób stosujących przemoc / nieradzących sobie z agresją	3.1.1. Realizacja programów psychologiczno – terapeutycznych i korekcyjno - edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie	liczba osób, które zrealizowały programy	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	2021–2025 (środki pozyskane z budżetu państwa, Ministerstwa Rodziny, Pracy Polityki społecznej; środki z samorządów wojewódzkich – środki Wojewody Lubuskiego, samorządów powiatowych, samorządów gminnych; środki z budżetu instytucji i organizacji, oraz innych źródeł finansowania)
	3.2. Badanie skuteczności oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych i programów psychologiczno - terapeutycznych kierowanych do sprawców przemocy domowej po zrealizowaniu przez nich tego programu	3.2.1. Monitoring przy współpracy z ośrodkami pomocy społecznej, sądami (kuratorami); kontakt ze środowiskiem lokalnym sprawców	liczba osób, które po ukończeniu programu powróciły do zachowań agresywnych	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie przy współpracy z instytucjami/ służbami / środowiskiem lokalnym	2021–2025 (środki pozyskane z budżetu państwa, Ministerstwa Rodziny, Pracy Polityki społecznej; środki z samorządów wojewódzkich – środki Wojewody Lubuskiego, samorządów powiatowych, samorządów gminnych; środki z budżetu instytucji i organizacji, oraz innych źródeł finansowania)

Nazwa obszaru	Kierunki działań	Rodzaje działań	Wskaźniki	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji (zakres finansowania)
	3.3. Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie	3.3.1. Stosowanie procedury Niebieskiej Karty	liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty liczba zakończonych procedur	Jednostki uprawnione w tym: przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Policji, ochrony zdrowia, oświaty, gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych zespoły interdyscyplinarne/grupy robocze	2021–2025 (środki pozyskane z budżetu państwa, Ministerstwa Rodziny, Pracy Polityki społecznej; środki z samorządów wojewódzkich – środki Wojewody Lubuskiego, samorządów powiatowych, samorządów gminnych; środki z budżetu instytucji i organizacji, oraz innych źródeł finansowania)
		3.3.2. Zapobieganie kontaktowania się osób stosujących przemoc z osobami dotkniętymi przemocą przez: zatrzymywanie osób stosujących przemoc w rodzinie, stosowanie przez prokuratora oraz występowanie do sądu o zastosowanie wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie środków zapobiegawczych, w szczególności w przedmiocie dozoru policji z zakazem kontaktowania z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie, a także nakazania opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z osobą najbliższą, ewentualnie tymczasowego aresztowania; występowanie do sądu o zastosowanie wobec osób	liczba zatrzymań sprawców przemocy w rodzinie, liczba zastosowanych ww. środków zapobiegawczych, liczba złożonych wniosków do sądu o zastosowanie ww. środków zapobiegawczych, liczba wniosków kuratorów sądowych o zastosowanie przez sąd ww. środków probacyjnych na etapie postępowania wykonawczego,		

		stosujących przemoc w rodzinie środków karnych lub probacyjnych polegających na obowiązku powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach, kontaktowania się lub zbliżania do pokrzywdzonego, zakazie przebywania w określonych miejscach, opuszczenia przez sprawcę lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym	liczba orzeczeń sądowych uwzględniających ww. wnioski w postępowaniu wykonawczym		
4.Podnoszenie kwalifikacji kadry pracującej z rodzinami, w których występuje problem przemocy	4.1. Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności kadry instytucji i służb z terenu powiatu zajmujących się pomocą poszkodowanym przemocą domową oraz pracą ze sprawcami przemocy domowej.	4.1.1. Organizacja i realizacja szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz pracy z osobami dotkniętymi tym problemem; delegowanie na szkolenia z tego zakresu;	liczba pracowników przeszkolonych w zakresie przeciwdziałania przemocy i pomocy osobom poszkodowanym w wyniku przemocy domowej	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie przy współpracy z Komendą Miejską Policji w Zielonej Górze, Prokuraturą Rejonową, ośrodkami pomocy społecznej z terenu powiatu, gminnymi komisjami rozwiązywania problemów alkoholowych	2021–2025 (środki pozyskane z budżetu państwa, Ministerstwa Rodziny, Pracy Polityki społecznej; środki z samorządów wojewódzkich – środki Wojewody Lubuskiego, samorządów powiatowych, samorządów gminnych; środki z budżetu instytucji i organizacji, oraz innych źródeł finansowania)
	4.2. Rozwój interdyscyplinarności w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	4.2.1. Tworzenie i funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych w gminach powiatu	liczba powołanych zespołów interdyscyplinarnych	ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu	2021–2025 (środki pozyskane z budżetu państwa, Ministerstwa Rodziny, Pracy Polityki społecznej; środki z samorządów wojewódzkich – środki Wojewody Lubuskiego, samorządów powiatowych, samorządów gminnych; środki z budżetu instytucji)

					i organizacji, oraz innych źródeł finansowania)
		4.2.3. Tworzenie i funkcjonowanie innych form interdyscyplinarnej współpracy na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez podmioty stykające się z tym problemem.	liczba powołanych zespołów interdyscyplinarnych	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu i działające przy nich gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, szkoły z terenu powiatu, Komenda Miejska Policji w Zielonej Górze, Sąd Rejonowy w Zielonej Górze	2021–2025 (środki pozyskane z budżetu państwa, Ministerstwa Rodziny, Pracy Polityki społecznej; środki z samorządów wojewódzkich – środki Wojewody Lubuskiego, samorządów powiatowych, samorządów gminnych; środki z budżetu instytucji i organizacji, oraz innych źródeł finansowania)

10. Źródła finansowania

Środki finansowe na działania zaplanowane w powiatowym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2021 – 2025 będą pochodzić z:

- 1) budżetu państwa w ramach dotacji na dofinansowanie zadań własnych,
- 2) budżetu państwa na finansowanie realizacji zadań zleconych,
- 3) budżetu Powiatu Zielonogórskiego,
- 4) budżetów samorządów miejsko – gminnych i gminnych z terenu powiatu,
- 5) funduszy europejskich,
- 6) innych programów i grantów.

11. Monitorowanie i ewaluacja

Monitoring działań będzie prowadzony systematycznie. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zielonej Górze im. Jana Pawła II na bieżąco będzie oceniało realizację programu, proponowało zmiany i aktualizację założeń, celów i skutecznych działań. W ramach rocznego sprawozdania z działalności PCPR będzie analizowany stopień realizacji programu.

Przedstawiony „Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2021 – 2025 ” jest dokumentem otwartym, co oznacza, że w miarę potrzeb i w wyniku ewaluacji zadania w nim zawarte mogą ulegać zmianie.

Załącznik

OFERTA

Na prowadzenie grupy korekcyjno – edukacyjnej dla osób stosujących przemoc w rodzinie

I. Nazwa programu

Program korekcyjno – edukacyjny dla sprawców przemocy domowej.

II. Założenia teoretyczne programu:

1. Program realizowany będzie w cyklu rocznym.
2. Program będzie składał się z dwóch etapów:
 - spotkania indywidualne z każdym uczestnikiem programu, których celem jest rozpoznanie diagnostyczne,
 - spotkania grupowe, których celem jest przekazanie treści edukacyjnych (wykłady oraz warsztaty).
5. Szczegółowa tematyka spotkań zostanie opracowana przez osoby prowadzące zajęcia.
6. Uczestnik programu odbędzie łącznie minimum 60 godzin zajęć.
7. Jeden cykl programu obejmować będzie pracę z grupą liczącą nie więcej niż 15 osób.
8. Zajęcia odbywać się będą raz w tygodniu przez trzy do czterech godzin.
9. Udział uczestników w programie jest bezpłatny.

III. Założenia programowe

„Program Edukacyjno – Korekcyjny dla Sprawców Przemocy Domowej” jest programem psycho-edukacyjnym, którego celem jest zmiana zachowań typu przemocowego na rzecz postawy partnerstwa i poszanowania wobec domowników. Program powstał na początku lat 80 tych w Minnesocie na bazie „Programu z Duluth”. W Polsce funkcjonuje od 2001 roku dzięki Fundacji im. St. Batorego oraz Stowarzyszenie „Sedno”, którzy zorganizowali seminarium prowadzone przez Marka Prejznera.

Program ma charakter edukacyjno-korekcyjny. W części edukacyjnej skoncentrowany jest na przekazaniu szeroko pojętej wiedzy na temat zjawiska przemocy, część korekcyjna ukierunkowana jest na zdobycie umiejętności niestosowania przemocy, trening umiejętności społecznych i asertywności oraz naukę konstruktywnego rozwiązywania sporów i korzystania ze wsparcia społecznego.

Cykl spotkań przeznaczony jest dla osób wykazujących niekontrolowane zachowania agresywne wobec członków rodziny – sprawców przemocy, z terenu powiatu zielonogórskiego. Spotkania mają pomóc w budowaniu zrozumienia, poszerzać wiedzę i umiejętności dotyczące rozpoznawania agresji i przemocy oraz uczyć sposobów radzenia sobie z uczuciem złości oraz własną agresją.

Jednym z głównych i podstawowych założeń programu jest pomoc sprawcom w zaprzestaniu stosowania przemocy poprzez edukację mającą na celu:

- uświadomienie sprawcy czym jest przemoc,
- uzyskanie przez sprawcę świadomości własnych zachowań przemocowych wobec bliskich,
- rozpoznanie przez niego sygnałów ostrzegawczych zapowiadających zachowania przemocowe,
- opracowanie „planu bezpieczeństwa” zapobiegającemu użyciu siły i przemocy,
- nabycie nowych umiejętności służących rozwiązywaniu konfliktów, sporów w rodzinie bez użycia agresji,
- naukę umiejętności partnerskiego układania stosunków w rodzinie, uczenie się korzystania z pomocy innych,
- naukę umiejętności konstruktywnego wyrażania uczuć.

Z zakresu Metody Duluth podjęte zostaną następujące zagadnienia:

- a) społeczno – kulturalne źródła i okoliczności towarzyszące przemocy domowej: mity i stereotypy,
- b) definicja przemocy – rodzaje, formy, dynamika, aspekty prawne,
- c) problem władzy i kontroli w relacjach międzyludzkich,
- d) planowanie i rozwijanie samokontroli,
- e) komunikacja interpersonalna,

- f) promocja pozytywnych standardów, wartości, zachowań w tym między innymi: szacunku, odpowiedzialności, bezpieczeństwa, wsparcia emocjonalnego, szczerości, zaufania, dzielenia obowiązków, wspólnego decydowania, okazywanie uczuć i potrzeb, negocjacji i rozwiązywania konfliktów bez przemocy,
- g) alkohol i patologia życia rodzinnego,
- h) seksualność,
- i) dzieci, przemoc, wychowanie.

IV. Uczestnicy programu i warunki uczestnictwa

- osoby kierowane sędownie, skazani za przestępstwo z art. 207 § 1 kodeksu karnego (lub inne przeciwko rodzinie, opiece – ze stwierdzeniem sprawstwa przemocy); korzystający z warunkowego zawieszenia wykonywania kary pozbawienia wolności;
- osoby kierowane przez Policję, objęte procedurą Niebieskiej Karty;
- osoby z terenu powiatu zielonogórskiego, kierowane przez MOPS, OPS, organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie im. Jana Pawła II;
- osoby samodzielnie zgłaszające chęć uczestnictwa w programie.

Warunkiem przyjęcia do programu jest przyznanie się osoby do stosowania przemocy domowej

Osoby przed wejściem do programu podpisują kontrakt określający reguły uczestnictwa w nim. Kontrakt zawiera:

1. formalne wymogi dotyczące systematycznej obecności w zajęciach;
2. obowiązek bezpiecznego i zgodnego z zasadami współżycia społecznego zachowania w trakcie uczestnictwa w zajęciach;
3. zobowiązanie do powstrzymania się od przemocowych zachowań i postaw w kontaktach z członkami rodziny i z innymi ludźmi;
4. wymóg uznania osobistej odpowiedzialności za fakty stosowania przemocy w rodzinie.

Do programu nie przyjmuje się:

1. chorych psychicznie;
2. osób z poważnymi zaburzeniami osobowości antyspołecznej oraz zaburzeniami osobowości pogranicznej;
3. nałogowych hazardzistów;
4. osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków, którzy nie przeszli podstawowego cyklu terapii;

V. Tematyka spotkań

1. Rodzina. Problemy występujące w rodzinie.
2. Rodzina alkoholowa i przemocowa.
3. Trening kontroli złości.
4. Wprowadzenie pojęcia *konflikt*.
5. Rodzaje konfliktów i sposoby radzenia sobie z nimi.
6. Poprawna komunikacja w rodzinie. Relacje w rodzinie.
7. Przyczyny zachowań agresywnych.
8. Emocje agresora.
9. Rozróżnianie pojęć *złość, agresja, przemoc*.
10. Rodzaje agresji.
11. Zapalniki zewnętrzne i wewnętrzne.
12. Rozpoznawanie fizjologicznych oznak złości.
13. Rodzaje reduktorów (myślenie o konsekwencjach).
14. Monity – myśli uspokajające.
15. Rozwijanie kompetencji społecznych: asertywność, umiejętność udzielenia gratyfikacji, otrzymania wsparcia.
16. Rozwijanie umiejętności społecznych: komunikacja werbalna i niewerbalna, wprowadzenie pojęcia empatia, poznawanie swoich uczuć.
17. Rozwijanie umiejętności społecznych: radzenie sobie z czymś gniewem, obrona swoich praw, reagowanie na złośliwość.
18. Rozpoznawanie, wyrażanie i akceptowanie uczuć.
19. Aktywne, wspierające słuchanie.
20. Mediacje rodzinne.

VI. Forma zajęć

Zajęcia będą prowadzone w formie warsztatowej, spotkań indywidualnych z uczestnikami oraz konsultacji telefonicznych. Realizacja programu może odbywać się w systemie zamkniętym

o stałej liczbie uczestników lub otwartym, gdzie w trakcie trwania programu dołączają nowi uczestnicy przechodząc po kolei wszystkie sesje.

Program prowadzony jest przez dwie osoby - kobietę i mężczyznę. Relacja pomiędzy osobami prowadzącymi staje się w ten sposób modelem komunikacji partnerskiej dla uczestników programu. Obecność kobiety i mężczyzny staje się dodatkowo czynnikiem konfrontującym, ważnym w procesie zmiany zachowania.

Podczas 2 sesji indywidualnych wprowadzających uczestnik zostaje zapoznany z celami i przebiegiem programu. Prowadzący zapoznaje się także z sytuacją rodzinną i prawną osoby zgłaszającej się, diagnozując sytuację życiową oraz specyfikę stosowanej przemocy.

Informacje pozyskane od uczestników są objęte zasadą poufności.

VII. Realizatorzy programu

Realizatorem programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie im. Jana Pawła II w Zielonej Górze. Zajęcia prowadzone będą przez Zespół. W skład Zespołu wejdą dwie osoby posiadające kwalifikacje zawodowe określone w § 9 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno – edukacyjne.

Oddziaływania korekcyjno – edukacyjne prowadzone mogą być przez osoby, które:

1. ukończyły studia II stopnia na jednym z kierunków: psychologia, pedagogika specjalna, nauki o rodzinie, politologia, politologia i nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej, albo na innym kierunku uzupełnionym studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki, resocjalizacji;
2. posiadają zaświadczenie o ukończeniu szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w wymiarze co najmniej 100 godzin, w tym w wymiarze 50 godzin w zakresie pracy z osobami stosującymi przemoc w rodzinie;
3. mają udokumentowany co najmniej 3 -letni staż pracy w instytucjach realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie;

VIII. Miejsce realizacji Programu

Program będzie realizowany w całości w budynku Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie im. Jana Pawła II w Zielonej Górze, ul. Podgórna 5, w godzinach popołudniowych.

1. Założenia teoretyczne programu:

1. Program realizowany będzie w cyklu rocznym.
2. Program będzie składał się z dwóch etapów:
 - spotkania indywidualne z każdym uczestnikiem programu, których celem jest rozpoznanie diagnostyczne, w tym konsultacje telefoniczne;
 - spotkania grupowe, których celem jest przekazanie treści edukacyjnych (wykłady oraz warsztaty).
5. Szczegółowa tematyka spotkań zostanie opracowana przez osoby prowadzące zajęcia.
6. Uczestnik programu odbędzie łącznie minimum 60 godzin zajęć.
7. Jeden cykl programu obejmować będzie pracę z grupą liczącą nie więcej niż 15 osób.
8. Zajęcia odbywać się będą raz w tygodniu przez trzy do czterech godzin.
9. Udział uczestników w programie jest bezpłatny.

IX. Monitoring i ewaluacja

Realizując program korekcyjno - edukacyjny stosuje się system monitoringu zachowań sprawców w trakcie trwania programu. Badanie monitoringu i ewaluacji będzie dokonywane poprzez ankietę skuteczności programu oraz bezpośrednie rozmowy z uczestnikami programu i ich najbliższym otoczeniem, jak także z informacji zwrotnych od pracowników socjalnych.

Celem monitoringu jest sprawdzenie czy zaplanowane działania w końcowym efekcie są użyteczne dla odbiorców i współodbiorców, którymi są rodziny osób stosujących przemoc.